

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ

ДЕПОЗИТНІ ОПЕРАЦІЇ БАНКІВ

Кваліфікаційна робота
Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Виконала:
студентка 4 курсу групи 472
заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Габа Світлана Діомідівна_____

Керівник:
доцент кафедри фінансів і кредиту
Марич Максим Григорович_____

*До захисту допущено на засіданні кафедри
протокол № ____ від « ____ » травня 2025 р.
Завідувач кафедри фінансів і кредиту
_____ проф. Нікіфоров П.О.*

АНОТАЦІЯ

Габа С.Д. Депозитні операції банків. Рукопис.

У бакалаврській дипломній роботі розкрито сутність депозитів, що регулюється чинними нормативно-правовими актами України. Наведено класифікацію депозитів за різними ознаками, зокрема розглянуто строкові вклади та вклади на вимогу, окреслено їх переваги та недоліки. Особливу увагу приділено аналізу депозитних операцій АТ «Ощадбанк» у 2021–2024 роках. Визначено ключові проблеми, що стримують розвиток депозитного ринку України, а також запропоновано напрями підвищення ефективності депозитної політики банківських установ.

Ключові слова: депозит; депозитні операції; строкові депозити; депозити на вимогу; вартість депозитів, банки.

ANNOTATION

Haba S. D. Deposit operations of banks. Manuscript.

The bachelor's thesis explores the essence of deposits, which are regulated by various legal and regulatory acts in Ukraine. It presents a classification of deposits based on different criteria, with particular attention given to term deposits and demand deposits, outlining their advantages and disadvantages. The paper includes an analysis of deposit operations at JSC “Oschadbank” for the period 2021–2024. Key challenges facing the Ukrainian deposit market are identified, and directions for improving the effectiveness of banks' deposit policies are proposed.

Keywords: deposit; deposit operations; time deposits; demand deposits; value of deposits; banks.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.

Використання чужих ідей, результатів і текстів наукових досліджень мають посилання на відповідне джерело.

С.Д. Габа

(підпис)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ	6
1.1. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій банків	6
1.2. Правові засади здійснення депозитних операцій комерційними банками	11
1.3. Особливості формування депозитної політики банку та інструменти її реалізації	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА 2021 – 2024 РОКИ	20
2.1. Аналіз діяльності банків України на депозитному ринку	20
2.2. Оцінка депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» за 2021- 2024 роки	27
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ	34
3.1. Зарубіжний досвід акумулювання депозитних ресурсів комерційними банками та ефективність депозитних операцій у вітчизняних умовах	34
3.2. Перспективи вдосконалення вкладних операцій банківськими установами України та запровадження нових депозитних послуг	37
ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Стійкість та надійність банківської системи є одним із фундаментальних чинників розвитку економіки будь-якої держави. Соціально-економічне становище та перспективи незалежних країн значною мірою залежать від ефективності функціонування їхніх банківських систем, які постійно вдосконалюються та адаптуються до змін.

Раціональне управління ресурсами комерційних банків має вирішальне значення для збільшення експорту товарів та послуг, підтримання ліквідності банків, зміцнення національної валюти та формування довіри громадян до банківської сфери. Протягом періоду незалежності наша держава активно розвивала дворівневу банківську систему, адже банківські продукти удосконалювались, а взаємодія з іноземними фінансовими установами вимагала нових підходів.

Водночас деякі проблеми, зокрема ефективність використання банківських ресурсів і стабільність їх джерел, залишаються гострими для економіки, яка перебуває на етапі активного розвитку.

Депозитні операції банків передбачають залучення коштів фізичних та юридичних осіб на спеціальні рахунки із подальшим використанням цих коштів відповідно до чинного законодавства та умов депозитних угод.

Тема даного дослідження є досить актуальною, оскільки ефективне проведення депозитних операцій залежить від здатності банків формувати стійку ресурсну базу. В умовах модернізаційних процесів у економіці посилюється необхідність у розширенні довгострокових джерел фінансування банківської діяльності. Якість цієї ресурсної бази банку напряму залежить від обсягу вкладів клієнтів, строків їх залучення та інших характеристик.

Питаннями удосконалення формування депозитного портфеля банківської установи та розроблення сучасних депозитних продуктів займалися вітчизняні

економісти: Аврамчук Л.А., Журавець О.А., Івасів Б.С., Макаренко Ю.П., Надюк У.С., Нестеренко Н.В., Продан М.В., Ф.Мішкін, Д.Даймонд а також ряд зарубіжних науковців.

Метою дипломного дослідження є оптимізація процесу залучення ресурсів банку через підвищення ефективності депозитних операцій. Відповідно для досягнення поставленої мети в проведенні даного дослідження визначені такі завдання:

- з'ясувати сутність, роль та класифікацію депозитних операцій банківських установ;
- дослідити основні принципи та методи управління депозитними портфелями банків;
- надати загальну характеристику депозитного ринку в Україні та охарактеризувати діяльність банку;
- провести аналіз змін динаміки та структури депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» за 2020-2024 роки;
- ідентифікувати новітні депозитні продукти як інструменти залучення клієнтських коштів;
- запропонувати напрями вдосконалення депозитної діяльності банку, що досліджується.

Об'єктом дослідження виступає процес управління депозитним портфелем АТ «Ощадбанк», а предметом є система економічних відносин, що виникають між банками та їхніми клієнтами в процесі формування й управління депозитними ресурсами.

Методологічну основу роботи складають загальнонаукові та спеціалізовані методи: монографічний підхід до розкриття сутності депозитних операцій, горизонтальний та вертикальний аналіз динаміки й структури депозитного портфелю, вивчення оборотності депозитних коштів, обчислення процентних витрат банку, факторний аналіз ефективності процентної ставки, а також статистичні та порівняльні методи.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти, праці

українських та закордонних вчених із питань депозитної діяльності, матеріали періодичних видань, дані Національного банку України, електронні ресурси та фінансова звітність АТ «Ощадбанк».

Дипломна робота структурована у вступ, три основних розділи та висновки. Вона містить сім таблиць, вісім ілюстрацій, шість додатків та списку використаних джерел, що налічують 40 одиниць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ

1.1. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій банків

Депозитні операції є однією з ключових функцій банківської діяльності, оскільки забезпечують залучення тимчасово вільних коштів фізичних та юридичних осіб для подальшого їх розміщення в активні операції з метою отримання прибутку.

Депозит (від лат. depositum – «річ, передана на зберігання») – це грошові кошти або інші цінності, передані банку клієнтом на визначений або невизначений строк відповідно до умов договору.

З економічної точки зору, депозитна операція – це процес акумулювання грошових ресурсів банком на депозитних рахунках клієнтів, який супроводжується виникненням зобов'язань банку перед вкладниками та подальшим використанням залучених коштів для фінансування банківської активності [16].

З позиції інституційного аналізу, депозит виступає як зобов'язання банку перед вкладником, що передбачає повернення коштів у визначений договором строк або на першу вимогу, разом із виплатою відсоткового доходу.

Основними функціями депозитних операцій у банківській діяльності, через які проявляється їхня сутність, полягають в наступному:

- забезпеченні стабільної ресурсної бази банку для подальшого здійснення активних операцій;
- акумулюванні заощаджень населення та бізнесу;
- сприянні ефективному перерозподілу фінансових ресурсів в економіці;

– підтриманні стабільності банківської системи та економіки в цілому через механізми фінансового посередництва [1].

Нестеренко Н.В., Стаценко А.В. в свою чергу зазначають наступне: «Формування депозитної бази є найважливішою задачею банківського менеджменту, оскільки призначенням банків є акумуляція тимчасово вільних коштів населення для їхнього наступного інвестування в реальний сектор економіки. У той же час важливо підкреслити, що і самі банки не в змозі розвиватися успішно і стабільно не маючи надійної ресурсної бази. Вони не можуть розвивати, зокрема депозитні операції в умовах обмеженості коштів. Тому проблема розробки і виконання оптимальної депозитної політики банків постала сьогодні в один ряд з найбільш актуальними проблемами, що очікують свого рішення найближчим часом. Що має спиратися на інтереси вкладників, щоб зацікавити їх у збереженні коштів на банківських рахунках» [12].

Також в таблиці 1.1. запропоновані декілька підходів вітчизняних вчених до визначення терміну «депозит».

Таблиця 1.1.

Автор	Визначення
Кіреєва І.І.	Депозит розглядається як фінансовий інструмент, що передбачає передачу клієнтом вільних коштів банку з метою їх збереження та отримання доходу у вигляді процентів.
Івасіва В.І.	Банківський депозит – це форма залучення тимчасово вільних грошових коштів населення і суб'єктів господарювання, яка полягає у відкритті рахунку та укладенні депозитного договору між вкладником і банком.
Савлук М.І.	Депозитні операції – це банківські дії щодо акумулювання фінансових ресурсів, які надходять у розпорядження банку на обумовлений строк або до запитання, з подальшим поверненням та виплатою доходу.
Панкова А.В.	Депозити у банках – це кошти, передані клієнтами банку на визначених умовах розміщення та використання, що формують пасиви банку та зумовлюють обов'язок їх повернення.
Бланк І.А.	Депозит – це інструмент банківського пасиву, який виражає зобов'язання банку перед клієнтом за залученими грошовими ресурсами, що використовуються для кредитування або інвестування.

Визначення, що наведені в таблиці, розкривають депозит як економічне

явище з різних точок зору: юридичної, фінансової, операційної, а також як інструмент банківського управління [15].

Депозитні операції, за своєю сутністю, позначають банківські операції, пов'язані з залученням коштів фізичних та юридичних осіб на депозити – як строкові, так і на вимогу. Укладаючи депозитний договір, його сторони беруть на себе відповідні зобов'язання, де клієнт повинен своєчасно перерахувати грошові кошти на депозитний рахунок банку, а банк – в свою чергу, прийняти кошти на попередньо відкритий депозитний рахунок, що передбачає нарахування відсотків, гарантує збереження внесеної суми та її повернення після завершення строку дії договору або за вимогою клієнта [30, с. 140].

Згідно вищевказаної Постанови, суб'єктами вкладних (депозитних) операцій є банки, що виступають позичальниками і власники грошових коштів або банківських металів, що виступають кредиторами у розподілі цінностей [19].

Об'єктом депозитної політики виступає широка економічна реальність – діяльність банків у сфері залучення фінансових ресурсів, зокрема через депозити фізичних і юридичних осіб.

Предметом є безпосередньо економічні відносини, що виникають між банком і вкладниками в процесі залучення, обліку, використання та повернення депозитних коштів, а також інструменти управління депозитними продуктами.

Положення «Про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій» визначає наступні види депозитів:

- такі, як вклади (депозити) на вимогу;
- та вклади (депозити) строкові [27].

Варто наголосити на тому, що класифікація депозитів – це не тільки теоретичне питання, а важливий інструмент стратегічного планування та управління пасивами банку, оскільки від того, які саме депозити переважають у структурі залучених ресурсів, залежить рівень дохідності банківських операцій, ліквідність і платоспроможність установи, конкурентоспроможність банківської установи на ринку. Класифікація депозитних операцій здійснюється за низкою важливих ознак, що дозволяє структурувати депозитну політику банку

відповідно до існуючих ринкових умов та стратегічних завдань, а основними критеріями для класифікації виступають зображені на рисунку 1.1.

Рис.1.1. Класифікація депозитних операцій [2].

Отже, проглянувши рисунок 1.1, варто зазначити, що для диверсифікації власного депозитного портфелю банки залучають різноманітні види депозитів, які в процесі розвитку банківського сектору вдосконалюються, урізноманітнюються та набувають нових форм.

У результаті дослідження економічної сутності депозитних операцій банків можна дійти висновку, що депозит є не лише фінансовим інструментом, який забезпечує збереження коштів клієнта та приносить йому дохід, а й ключовим елементом банківської системи в цілому. Його глибока природа виявляється у здатності виконувати подвійну роль:

- з одного боку – як форма економічних відносин між банківською установою і вкладником, що заснована на довірі, відповідальності та взаємовигоді;

- з іншого – як окрема складова ресурсного потенціалу банку, яка здатна визначити його реальну активність та фінансовому ринку, ліквідність та фінансову стійкість [20].

Банківський депозит є інституційно оформленою формою тимчасового переміщення фінансових ресурсів від одного економічного суб'єкта до іншого, що зумовлює перерозподіл капіталу в економіці. Його сутність охоплює не лише технічний бік (розміщення коштів на рахунках), а й значно глибші економічні функції: стимулювання заощаджень, трансформацію короткострокових ресурсів у довгострокові інвестиції, забезпечення кредитної активності банку та підтримку макрофінансової стабільності [3].

До прикладу, в країнах Європейського Союзу банківський депозит розглядається не лише як засіб збереження коштів, а й як ключовий елемент стабільності фінансової системи. Банківські депозити виконують дві основні функції: з одного боку – забезпечують банкам доступ до ліквідного ресурсу кредитування економіки, а з іншого – гарантують безпеку заощаджень громадян та бізнесу. Вони розглядаються як низько ризиковий і стабільний ресурс, який менш чутливий до змін на ринку, порівняно з міжбанківським кредитуванням чи зовнішнім капіталом [18].

Отже, депозитні операції – це не просто пасивна складова банківської діяльності, а системо утворюючий елемент фінансової архітектури економіки, що забезпечує безперервність економічного грошового обігу та єдність інтересів між банками, вкладниками та економікою в цілому. Глибоке розуміння сутності

депозиту дозволяє краще усвідомити не тільки механізми банківської справи, а й ширші закономірності функціонування фінансової системи ринкового типу в сучасних умовах.

1.2. Правові засади здійснення депозитних операцій комерційними банками

Функціонування банківської системи України значною мірою залежить від здатності банків залучати тимчасово вільні кошти населення та підприємств у вигляді депозитів. Цей процес, будучи одним з основних джерел ресурсів для банківської діяльності, вимагає належного правового регулювання, оскільки охоплює велику кількість економічних суб'єктів та супроводжується суттєвими фінансовими ризиками. Відповідно, законодавча база депозитних операцій має бути комплексною, чітко структурованою та адаптованою до динамічних умов сучасного фінансового середовища [14].

Залучення коштів у вигляді депозитів є однією з основних функцій комерційних банків, і така діяльність регулюється на законодавчому рівні. Щоб банк міг працювати із вкладами населення та підприємств, він повинен дотримуватись вимог чинного законодавства України, яке чітко визначає права, обов'язки та відповідальності сторін у депозитних правовідносинах.

Правову базу депозитних операцій становить, перш за все, Закон України «Про банки і банківську діяльність», який визначає депозитні операції як виключну банківську функцію. Це означає, що тільки банки мають право на законних підставах приймати кошти від фізичних та юридичних осіб і повертати їх у визначений термін. Саме в цьому законі зазначено, що така діяльність можлива лише за наявності ліцензії від Національного банку України [17].

Більш конкретно умови розміщення вкладів визначаються у Цивільному кодексі України, де окреслюється, що договір банківського вкладу встановлює

зобов'язання між банком і вкладником. У цьому договорі обов'язково зазначаються ключові параметри: розмір внеску, термін зберігання, правила нарахування відсотків і їх виплати, а також порядок довгострокового повернення вкладених коштів.

Крім того, важливе значення має Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», який захищає інтереси вкладників у разі банкрутства чи інших проблем банку, оскільки він передбачає, що кожен вкладник має право на компенсацію в межах встановленої депозитним договором суми, що в свою чергу підвищує довіру населення до банків і мотивує громадян відкривати депозити [21].

Також варто враховувати нормативні документи Національного банку України, які встановлюють правила оформлення депозитних договорів, обліку коштів, інформування клієнтів про умови депозитів, а також вимоги до звітності банків у цій сфері. Регуляторна роль НБУ є ключовою для забезпечення прозорості та стабільності депозитного ринку.

Для ефективного функціонування депозитних операцій була розроблена необхідна чітка та всебічна нормативна база, що регулює даний напрямок банківської діяльності, для лаконічного викладення було обрано зображення переліку основних нормативно-правових актів в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Основні нормативно-правові акти, що регулюють депозитні операції
банків в Україні [13]

№ з/п	Назва нормативно-правового акту	Основні положення	Роль у регулюванні депозитної діяльності
1	2	3	4
1	Закон України «Про банки і банківську діяльність»	Визначає поняття депозиту, регулює діяльність банків, ліцензування, види банківських операцій	Установлює правову можливість банків залучати вклади
2	Цивільний кодекс України (гл. 71)	Визначає суть договору банківського вкладу, права і об.	Надає юридичну основу депозитного договору

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
3	Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»	Встановлює правила захисту вкладників, розміри гарантованого відшкодування	Гарантує повернення коштів вкладників у разі неплатоспроможності банку
4	Нормативні акти НБУ (інструкції, положення, листи)	Регламентують оформлення депозитів, інформування клієнтів, облік та звітність	Контрольна та наглядова функція у депозитній сфері

Розглянувши наведені в таблиці 1.2 нормативно-правові акти, варто зауважити, що в умовах воєнного стану, банківська система України функціонує в режимі надзвичайного фінансового регулювання, де депозитні операції не лише підпорядковані класичним вимогам ліквідності, а й інструментом забезпечення макрофінансової стабільності держави.

В свою чергу Національний банк України в таких умовах виступає не лише як регулятор, а й як антикризовий координатор, оперативно змінюючи норми щодо валютних операцій, обмежень на зняття коштів з рахунків, а також валютного контролю депозитів тощо [22].

Важливо, що регулювання депозитів в Україні ускладнюється високим рівнем тінізації економіки. За оцінками експертів, до 40% заощаджень населення перебувають поза банківською системою, що фактично змушує регулятора адаптувати політику так, щоб повернути довіру до офіційного депозитного сектору. При цьому близько 35-45% депозитного портфелю банків України – у доларах США та євро, що збільшує залежність від зовнішньоекономічних ризиків [11].

Загалом, правові засади здійснення депозитних операцій комерційними банками в міжнародному контексті, як в Європейському Союзі, так і в Сполучених Штатах Америки, формуються на основі поєднання глобальних стандартів, комплексів регіональних директив та національного законодавства. Ці нормативні акти забезпечують стабільність фінансової системи, захист прав

вкладників та ефективне управління ризиками. Детальніший перелік нормативів, що регулюють депозити в країнах Європейського Союзу та в США зображено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Міжнародні правові засади регулювання депозитних операцій [6].

У підсумку можна зазначити, що депозитні операції мають чітке юридичне підґрунтя. Це дозволяє банкам надійно працювати з коштами клієнтів, а вкладникам – бути впевненими у безпеці своїх заощаджень. Правові засади здійснення депозитних операцій комерційними банками на міжнародному, регіональному та національному рівнях базуються на поєднанні глобальних стандартів, регіональних директив та національного законодавства, що

забезпечують стабільність фінансової системи, захист прав вкладників та ефективне управління ризиками. Така правова основа є важливою для стабільності фінансової системи в цілому [24, 30].

Також варто зазначити, що українська модель регулювання депозитної діяльності в період воєнного стану, яка поєднує класичні правові норми з елементами кризового менеджменту, цифрової інноваційності, валютної залежності та державного втручання – є унікальною. Такий гібридний підхід хоч і не завжди стабільний, проте чудово реагує на різноманітні виклики, що вирізняє українську депозитну систему серед країн з перехідною економікою.

1.3. Особливості формування депозитної політики банку та інструменти її реалізації

Депозитна політика банку – це стратегічно важливий елемент загальної фінансової політики, спрямований на формування, оптимізацію та управління ресурсною базою за рахунок залучення коштів фізичних та юридичних осіб. Вона відображає пріоритети, підходи та інструменти банку у сфері акумулювання депозитних ресурсів, що визначають його конкурентоспроможність, фінансову стійкість і здатність до довгострокового розвитку.

При формуванні депозитної політики комерційні банки намагаються дотримуватись наступних принципів:

- системність, що передбачає узгодженість депозитної політики з іншими напрямками банківської діяльності;
- гнучкість, яка дозволяє швидко адаптуватись до змін фінансового ринку, на якому банк провадить свою діяльність;
- прозорість і правова обґрунтованість усіх умов договору на залучення коштів клієнтів банку;

– орієнтація на клієнта, що включає індивідуальний підхід до визначення умов депозитного обслуговування [7; 15].

На характер та структуру депозитної політики впливають як внутрішні, так і зовнішні фактори, перелік яких можна розглянути на рисунку 1.3.

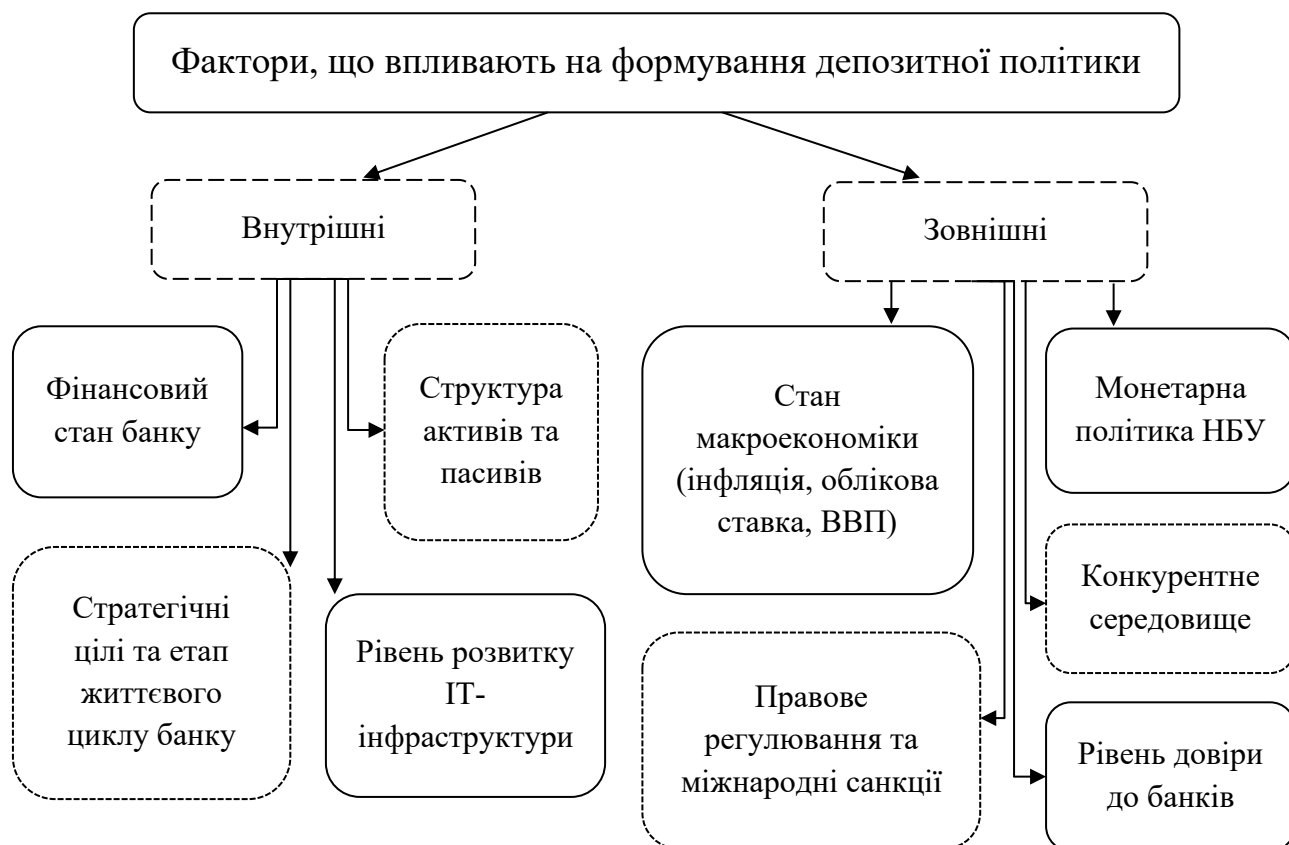

Рис.1.3. Схема факторів, що здійснюють вплив на формування депозитної політики банку [15].

Необхідно зазначити, що фактори, що впливають на депозитну політику, не діють ізольовано один від одного, а зазвичай в сукупності декількох, тим самим формуючи динамічну систему взаємодії, яка вимагає від банків постійного здійснення моніторингу, стратегічного планування та гнучкого реагування на зміни фінансового середовища, лише за таких умов є можливість забезпечити стабільний приплив ресурсів і зміцнити свою позицію на міжбанківському ринку.

Процес розробки депозитної політики є багаторівневим та системним, оскільки потребує врахування як стратегічних цілей банку, так і зовнішніх умов

функціонування фінансового ринку, являє собою управлінський цикл, що складається з наступних етапів:

- аналітичний, полягає в аналізі структури депозитного портфеля на ринку в цілому;
- прогнозний, на якому визначаються майбутні потреби у ресурсах з урахуванням тенденцій;
- проектувальний, що являє собою розробку моделі політики, визначенні пріоритетів, ставок та термінів;
- організаційний, що реалізовується запровадженням внутрішніх банківських положень, розподілу покладених на нього функцій, підготовки персоналу;
- оціночний, здійснення моніторингу ефективності політики, коригування інструментів [11].

Циклічність та безперервність цього процесу є своєрідною гарантією адаптивності депозитної політики банківської установи до мінливих умов ринку фінансових послуг.

Депозитна політика відіграє особливу роль у забезпеченні конкуретоспроможності банку, оскільки враховує як внутрішні стратегічні цілі, так і зовнішні економічні впливи. Її ефективна реалізація можлива лише за умови системного підходу до етапів планування, використання сучасних інструментів та орієнтації на запити та потреби клієнтів [30].

Стратегічним пріоритетом для банківської діяльності стає активний пошук шляхів збільшення обсягів депозитних ресурсів, виявлення нових джерел їх залучення, а також забезпечення стабільності вкладів на довгостроковий період. Це має важливе значення не лише для зміцнення позицій окремого банку, а й для стабільності та розвитку всієї банківської системи, яка своєю чергою, чинить безпосередній вплив на стан національної економіки [10].

Управління депозитним портфелем банку є процесом, що має постійний і повторюваний характер, охоплюючи послідовні етапи, які відображено на рисунку 1.4.

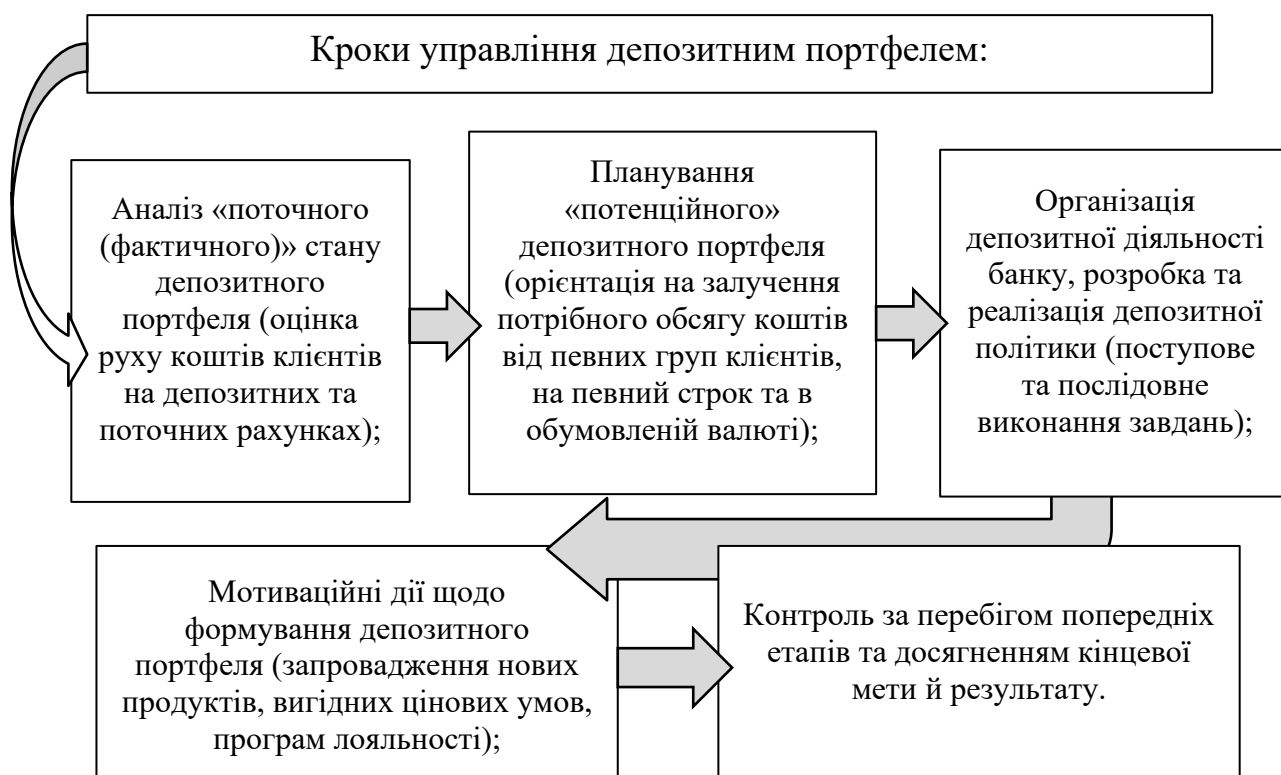

Рис. 1.4. Алгоритм управління банківським депозитним портфелем банківської установи [25].

Приблизно 85% зобов'язань банків формуються саме за рахунок депозитних операцій, що є ключовим джерелом ресурсної бази банку. Під час здійснення цих операцій керуються низкою принципів, які забезпечують ефективність та стабільність діяльності.

По-перше, організація депозитної діяльності повинна передбачати різноманітність учасників та широкий спектр депозитних інструментів, що сприяє зниженню ризиків та підвищенню привабливості банківських послуг для своїх клієнтів [9].

По-друге, депозитні залучення можуть мати як прибуткову мету, так і слугувати фінансовим підґрунтям для подальшого отримання доходів через кредитування та інші активні операції.

По-третє, для підтримки платоспроможності та дотримання нормативів ліквідності, банки формують обов'язкові резерви з урахуванням встановлених вимог законодавства та внутрішньої політики мінімізації обсягу

нерентабельності сформованих резервів [28].

По-четверте, проведення депозитних і кредитних операцій супроводжується скороченням обсягу вільних банківських ресурсів, що потребує збалансованого управління грошовими потоками.

По-п'яте, між операціями із залучення та розміщення коштів необхідно дотримуватись відповідності у часі та розмірах, аби уникнути структурного дисбалансу.

І наостанок, банківські ресурси активно впроваджують інноваційні фінансові продукти, нові канали продажу та адаптують свою діяльність до сучасних економічних умов і тенденцій ринку [27].

Отже, в результаті теоретичного дослідження було встановлено, що депозитні операції є відіграють провідну роль у формуванні ресурсної бази банків, оскільки їх економічна суть полягає в тимчасовому залученні грошових коштів клієнтів. Їх класифікація за різними ознаками дозволяє ефективно та поетапно структурувати депозитний портфель і формувати гнучку політику залучення коштів. Регулювання даного процесу базується на національному та міжнародному законодавстві, яке потребує посилення прозорості, цифровізації та адаптації банків до глобальних законодавчих стандартів.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ УКРАЇНИ ЗА 2021-2024 РОКИ

2.1. Аналіз діяльності банків України на депозитному ринку

На сучасному етапі розвитку банківської системи України спостерігається проблема недостатньої капіталізації, що змушує комерційні банки шукати найбільш ефективні способи формування власної ресурсної бази. У зв'язку з посиленням конкуренції на фінансовому ринку зростає актуальність перегляду та вдосконалення механізмів залучення вільних грошових коштів населення та підприємств. Це вимагає впровадження стратегічно обгрунтованої депозитної політики, яка забезпечує ефективне управління залученими ресурсами [8].

Акціонерне товариство «Ощадбанк» (повна назва – Акціонерне товариство «Державний ощадний банк України») почав здійснювати свою діяльність з 31 грудня 1999 року. До ключових напрямів його діяльності належать: залучення коштів населення і юридичних осіб на депозитні рахунки, відкриття поточних рахунків клієнтів, кредитування, надання банківських гарантій, проведення розрахунково-касового обслуговування, а також виконання операцій з іноземною валютою та цінними паперами [21].

Банк здійснює управління своїми активами у межах завдань, передбачених його Статутом, що затверджений Постановою Кабінету Міністрів України №261 від 25 лютого 2003 року під номером 148 [26].

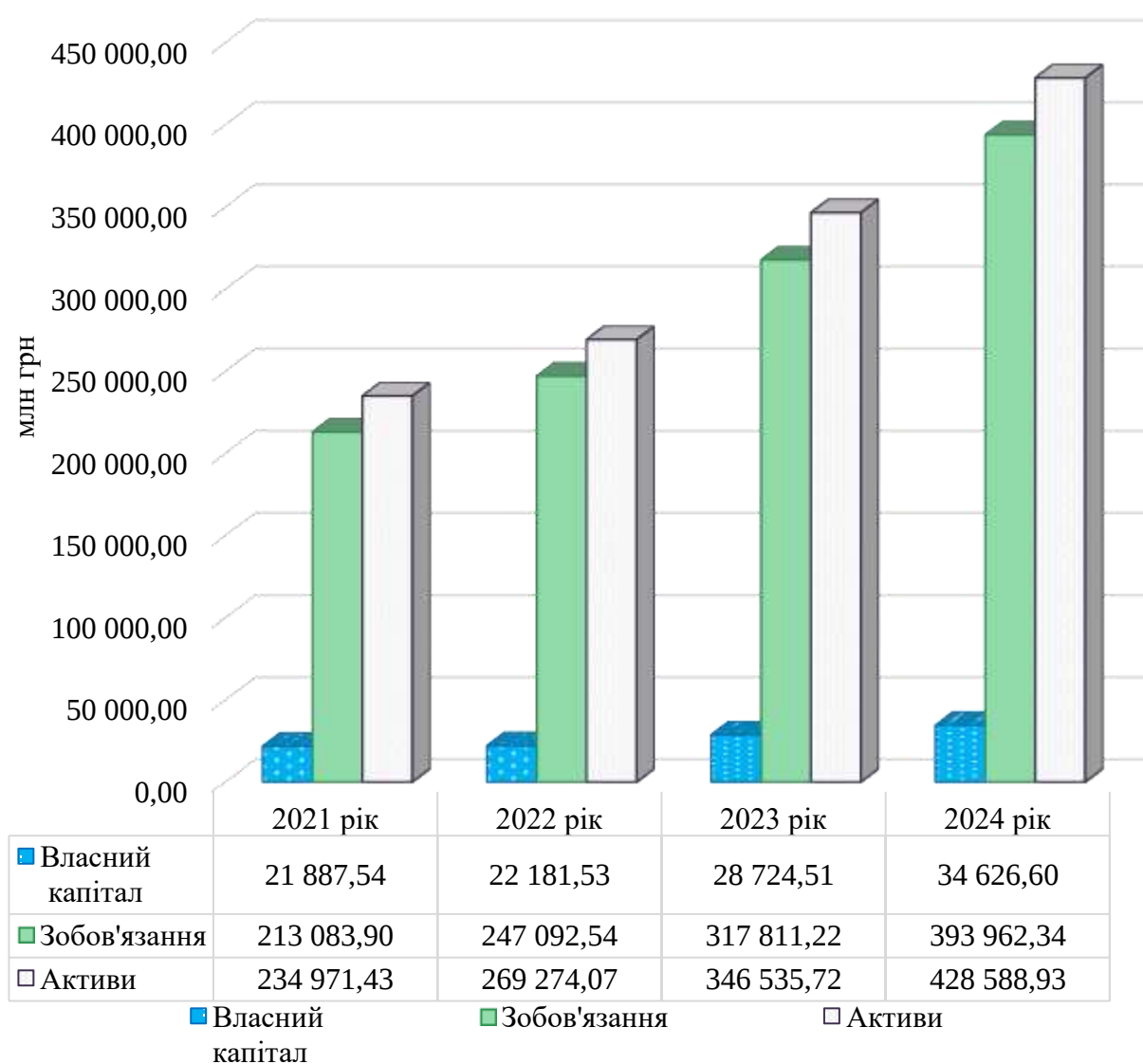
У лютому 2024 року, відповідно до Постанови КМУ від 9 числа, до Статуту Ощадбанку були внесені зміни, що встановлюють дворівневу модель управління фінансовою установою [7].

На початку 2024 року повна частка акціонерного капіталу банку

залишалась у власності держави, тобто уряд України в особі Кабінету Міністрів продовжував бути єдиним власником Ощадбанку.

Згідно з основами обраної бізнес моделі, банк дотримується принципу універсальності, акцентуючи увагу на розвитку сегментів фізичних осіб, мікро- та малого бізнесу, водночас зберігаючи вагому присутність саме у корпоративному банкінгу [29].

Ресурсна база – це фундамент кожного банку, оскільки будь-які активні банківські операції потребують фінансового забезпечення, а власне якість і збалансованість структури банківських ресурсів безпосередньо впливають на рівень прибутковості та здатність банку зберігати платоспроможність у

різноманітних ринкових умовах [31].

Рис. 2.1. Структура ресурсів АТ «Ощадбанк» за 2021 – 2024 роки

Розглянувши рисунок 2.1, можна дійти висновку, що власний капітал зростає поступово щороку, починаючи з 21,9 млрд грн у 2021 році до 34,6 млрд грн у 2024 році, що свідчить про стабілізацію внутрішніх фінансових джерел банку. Зобов'язання в свою чергу, складають найбільшу частину ресурсів банку (тобто понад 90%), що може свідчити на значну залежність від залученого ресурсу, зокрема депозитів.

За досліджуваний період активи Ощадбанку зросли більш ніж на 80% від початкової величини 2021 року, що демонструє нам значне розширення операційної діяльності банку та ефективне використання ресурсів банківської установи.

Найбільший приріст зафіксовано у 2023–2024 роках, що може бути пов'язано з активізацією депозитного ринку, змін у нормативному регулюванні чи впровадженням нових банківських продуктів.

Загалом, структура ресурсів Ощадбанку є класичною для українських банків – із переважанням зобов'язань у складі пасивів банку, де ключову роль відіграють залучені депозитні ресурси, що свідчить про ефективну депозитну політику установи [23].

Таблиця 2.1.

Аналіз складу та структури власного капіталу АТ «Ощадбанк»
за 2021 – 2024 роки [додаток Б, В]

(тис.грн)

Показник	Роки				Відхилення		
	2021	2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Загальна сума власного капіталу:	21 887 537	22 181 531	28 724 508	34 614 430	-293 994	6 542 977	5 889 922
Акціонерний капітал	49 724 980	49 724 980	49 724 980	49 724 980	0	0	0
Резерв переоцінки будівель	1 564 504	1 473 482	1 985 382	1 871 339	-91 022	511 900	-114 043

Продовження таблиці 2.1.

1	2	3	4	5	6	7	8
Резерв переоцінки за фінансовими активами	146 089	60 894	9 730	0	-85 195	-51 164	-9 730
Резерв переоцінки інвестицій	544 219	684 601	880 862	309 166	140 382	196 261	-571 696
Кумулятивна сума курсових різниць	1 469	2 537	2 701	3 168	1 068	164	467
Непокритий збиток	30 106 919	29 777 746	23 891 423	17 294 223	329 173	5 886 323	6 597 200
Неконтрольована частка участі	13 195	12 783	12 276	12 167	-412	-507	-109

Провівши аналіз даних, що наведені в таблиці 2.1, які відображають динаміку власного капіталу АТ «Ощадбанк» у 2021-2024 роках, протягом яких відбулось поступове зростання суми власного капіталу банку. Так, у 2022 році зростання становило 293 994 тис. грн, у 2023 році – 6 542 977 тис. грн, а в 2024 році – ще на 5 889 922 тис. грн. Тобто найбільше зростання спостерігалось у 2023 році, що свідчить про посилення капітальної бази банку саме в цей період.

Незмінним протягом усього періоду, що досліджувався, залишався акціонерний капітал банку – на рівні 49 724 980 тис. грн, що свідчить про стабільну структуру основного капіталу.

Позитивну динаміку було продемонстровано резервом переоцінки будівель, який зріс на 511 900 тис. грн, однак у 2024 році цей показник знову зменшився на 114 043 тис. грн. Резерв переоцінки за фінансовими активами був повністю списаний у 2024 році, а загальна тенденція його скорочення спостерігалась ще з 2022 року, що відобразилось на зменшенні на 85 195 тис. грн у 2022 році, 51 164 тис. грн у 2023 році та остаточному зникненні у 2024 році.

Резерв переоцінки інвестицій також мав хвилеподібну динаміку – після

збільшення на 196 261 тис. грн у 2023 році, а у 2024 році показник різко скоротився на 571 696 тис. грн, що могло бути наслідком зниження ринкової вартості інвестицій або консервативної переоцінки активів самим банком.

В свою чергу, непокритий збиток продовжував своє скорочення від'ємного значення: з 30 106 919 тис. грн у 2021 році він покращився до 16 293 773 тис. грн у 2024 році, що свідчить про зменшення збитків або ж збільшення прибутковості банку протягом досліджуваного періоду.

Таким чином, загальна динаміка свідчить про позитивні зрушення у власному капіталі Ощадбанку, насамперед завдячуючи зростанню резервів переоцінки та зменшенню нерозподілених збитків, що є важливим індикатором фінансової стабільності.

Для проведення подальшого дослідження необхідно розглянути склад та структуру зобов'язань АТ «Ощадбанк» за 2021-2024 роки в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Аналіз складу та структури зобов'язань АТ «Ощадбанк»
за 2021 – 2024 роки [додаток Б, В]

(тис.грн)

Показник	Роки				Відхилення		
	2021	2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6	7	8
Всього зобов'язань, з них:	213 083 897	247 092 539	317 811 215	393 962 336	34 008 642	70 718 676	76 151 121
Кошти банків	7 608 283	543 326	366 363	185 582	-7 064 957	-176 963	-180 781
Рахунки клієнтів	191 452 639	233 940 309	302 944 010	377 148 649	42 487 670	69 003 701	74 204 639
Забезпечення	829 107	1 179 977	939 501	1 284 526	350 870	-240 476	345 025
Інші фінансові зобов'язання	534 499	606 965	608 667	566 741	72 466	1 702	-41 926
Інші нефінансові зобов'язання	880 297	1 289 951	1 450 879	2 292 393	409 654	160 928	841 514
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток	0	49	2 953 486	2 131 315	49	2 953 437	-822 171
Інші запозичені кошти	2 818 312	2 676 153	5 361 909	8 909 747	-142 159	2 685 756	3 547 838

Продовження таблиці 2.2.

1	2	3	4	5	6	7	8
Випущені єврооблігації	7 908 096	6 041 534	2 935 584	1 080 646	-1 866 562	-3 105 950	-1 854 938
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	173 704	97 833	0	362 737	-75 871	-97 833	362 737
Субординований борг	878 960	716 442	250 816	0	-162 518	-465 626	-250 816

Проаналізувавши склад і структуру зобов'язань Ощадбанку, можна зауважити, що загальний обсяг зобов'язань за досліджуваний період зріс майже вдвічі, загальне зростання склало на 180 878 324 тис. грн, з яких 34 008 642 тис.грн припали на 2022 рік, 70 718 676 тис. грн – на 2023 рік, а ще 76 151 121 тис. грн – на 2024 рік, основним джерелом формування якого було за рахунок коштів на рахунках клієнтів.

Основним фактором, що зумовив зростання зобов'язань, стало суттєве збільшення коштів клієнтів на рахунках. Так, протягом досліджуваного періоду цей показник виріс на 185 791 403 тис. грн, а щорічне зростання становило відповідно 42 487 670 тис. грн в 2022 році, 69 003 701 тис. грн в 2023 році та 74 240 639 тис. грн в 2024 році, що потенційно свідчить про зростаючу довіру населення та бізнесу до банку як до надійного зберігача коштів.

Проте, варто звернути увагу, кошти банків, навпаки продемонстрували тенденцію до скорочення – у 2022 році вони зменшились на 7 064 957 тис. грн, у 2023 році – ще на 176 963 тис. грн, а у 2024 році – на 150 781 тис. грн, що може вказувати на ймовірну зміну стратегії залучення ресурсів або про загальну нестабільність банківського фінансування.

Показник забезпечення в 2022 році зріс на 350 870 тис. грн, однак у 2023 році зменшився на 240 476 тис. грн, що ймовірно пов'язано зі зниженням потреби у забезпечених кредитах або змінах в політиці резервування. Інші фінансові зобов'язання демонструють стабільну тенденцію до зростання. Загальне їх зростання за період 2021-2024 років становило 1 412 623 тис. грн, що

також чинить позитивний вплив.

Не варто пропускати той факт, що з початком повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року відбувся різкий відплив коштів фізичних та юридичних осіб із банківської системи, особливо в перші місяці війни, адже населення панікувало, були інфляційні очікування та величезна потреба у готівкових коштах. Клієнти стали надавати перевагу короткостроковим депозитам, щоб мати швидкий доступ до коштів та зросла частка депозитів у іноземній валюті, зокрема в доларах США та євро, як форма захисту від девальвації гривні [35].

Також слід звернути увагу на значне зростання кредиторської заборгованості за податком на прибуток у 2023 році – на 2 953 437 тис. грн, що може бути пов'язано з прибутковістю банку або змінами у податковому законодавстві. У 2024 році цей показник зменшився на 822 171 тис. грн.

Натомість, вагомий стримуючий вплив на загальні зобов'язання мало поступове скорочення обсягів єврооблігацій, обсяг яких щорічно зменшувався, що призвело до їх загального скорочення на 8 854 938 тис. грн. Ця динаміка, ймовірно, пояснюється завершенням строків обігу паперів та переорієнтацією на внутрішні джерела фінансування [34].

Отже, можна вважати, що структура зобов'язань банку впродовж аналізованого періоду демонструє чітку тенденцію до зростання, зокрема за рахунок активного залучення коштів клієнтів, що вчергове підкреслює зростаючу фінансову активність та стабільність АТ «Ощадбанк» в аналізованому періоді. А сам Ощадбанк стабільно утримує на фінансовому ринку передову позицію за розміром чистих активів, кредитів та депозитів, завдяки збалансованій структурі активів, банк підтримує належний рівень ліквідності для виконання своїх зобов'язань і здійснює ефективне управління балансом навіть на умовах складної політичної та економічної ситуації [23].

Також, упродовж аналізованого періоду спостерігаються позитивні тенденції в структурі активів і зобов'язань банку, зокрема зростання кредитного портфеля на 11 500 млн грн на тлі зменшення інвестицій у державні цінні папери

та високоліквідні активи. Водночас наростивши обсяг джерел фінансування, в тому числі за рахунок зростання обсягу залучених коштів клієнтів на більш ніж 2,8%, а також своєчасне погашення зовнішніх зобов'язань відповідно до умов укладених договорів.

2.2. Оцінка депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» за 2021-2024 роки

Депозитний портфель банку – це сукупність усіх залучених банком коштів фізичних та юридичних осіб, розміщених на строкових або поточних рахунках. Його ефективне формування та управління є ключовим елементом забезпечення банківської стабільності, платоспроможності, а також джерелом для кредитування та інвестування. Особливо в умовах зростаючої конкуренції на банківському ринку та нестабільного макроекономічного середовища, депозитна політика банків потребує постійної адаптації до змін потреб клієнтів і ринкових умов [31].

Залучені кошти є ключовим джерелом формування ресурсної бази банківських установ в Україні. Основною метою операцій із залучення коштів фізичних юридичних та фізичних осіб є акумулювання фінансових ресурсів, необхідних для проведення активних операцій банку, а також підтримання належного рівня його ліквідності. Упродовж останніх десяти років спостерігалась тенденція до зростання обсягів депозитних надходжень, хоча темпи цього зростання були помірними, то це зумовлено зниженням рівня довіри вкладників до вітчизняної банківської системи, що актуалізовує значення депозитів у структурі банківських ресурсів [6].

Аналіз депозитної діяльності банку має на меті здійснити оцінку ефективності формування його ресурсної бази та пошук шляхів оптимізації структури депозитного портфеля, а визначними критеріями для його проведення є зменшення вартості залучених коштів та підвищення їх стабільності, що

напряму впливає на фінансову стійкість банку. Відповідно до тлумачення Національного банку України, зобов'язання банку – це визначені вимоги до його активів, що передбачають обов'язок установи виплатити визначену суму у встановлений договором строк [37].

Аналіз динаміки складу депозитного портфелю Акціонерного товариства «Державний ощадний банк України» за період діяльності в 2020 – 2023 роках проведено в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Аналіз складу депозитного портфеля АТ «Ощадбанк»
за 2021 – 2024 роки [Додаток В]

млн грн

Показник	Роки				Відхилення		
	2021	2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Строкові депозити, в т.ч.:	77 581	81 436	101 936	116 080	3 855	3 855	14 144
Залишки на строкових депозитах від клієнтів	75 334	78 929	99 372	113 371	3 595	3 595	13 999
Залишки на інших депозитах від клієнтів	2 247	2 507	2 564	2 709	260	260	145
Рахунки до запитання в т.ч.:	113 872	152 504	201 008	261 066	38 632	38 632	60 058
Залишки на поточних рахунках від клієнтів	113 666	150 678	198 755	258 158	37 012	37 012	59 403
Залишки на депозитах до запитання від клієнтів	206	1 827	2 253	2 908	1 620	1 620	655
Кошти банків, в т.ч.:	7 608	543	336	185	-7 065	-7 065	-151
Кореспондентські рахунки інших банків	359	543	336	185	184	184	-151
Кредити, отримані від Національного банку України	7 248	0	0	0	-7 248	-7 248	0
Зобов'язання перед іншими банками	1	0	0	0	-1	-1	0

Провівши аналіз відповідно до даних таблиці 2.3, можна зробити висновок, що більшу частину депозитного портфелю Акціонерного товариства

«Державний ощадний банк України» складають строкові депозити, а саме більша їх частина – залишки на строкових депозитах від клієнтів, які склали більше 95%.

Протягом досліджуваного періоду значну частину депозитного портфеля Ощадбанку, фактично майже половину, формували залишки коштів клієнтів на поточних рахунках, продемонструвавши стабільне зростання в досліджуваному періоді, а розмір загального приросту склав 1 16 235 млн грн.

Станом на кінець 2023 року, сума залишків на рахунках ключових десяти клієнтів банку досягла 37 140 902 тис. грн, що відповідало 12% величини усіх клієнтських коштів, а на кінець 2022 року ця величина була розміром з 7% - 15 463 883 тис. грн. У структурі депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» кошти інших банків займали незначну частку та демонстрували протилежну динаміку порівняно зі строковими вкладками. Так, у 2021 році спостерігалось зростання на 1 784 млн грн, тоді як у наступні два роки відбулося зменшення – на 7 065 млн грн у 2022 році та ще на 207 млн грн у 2023 році.

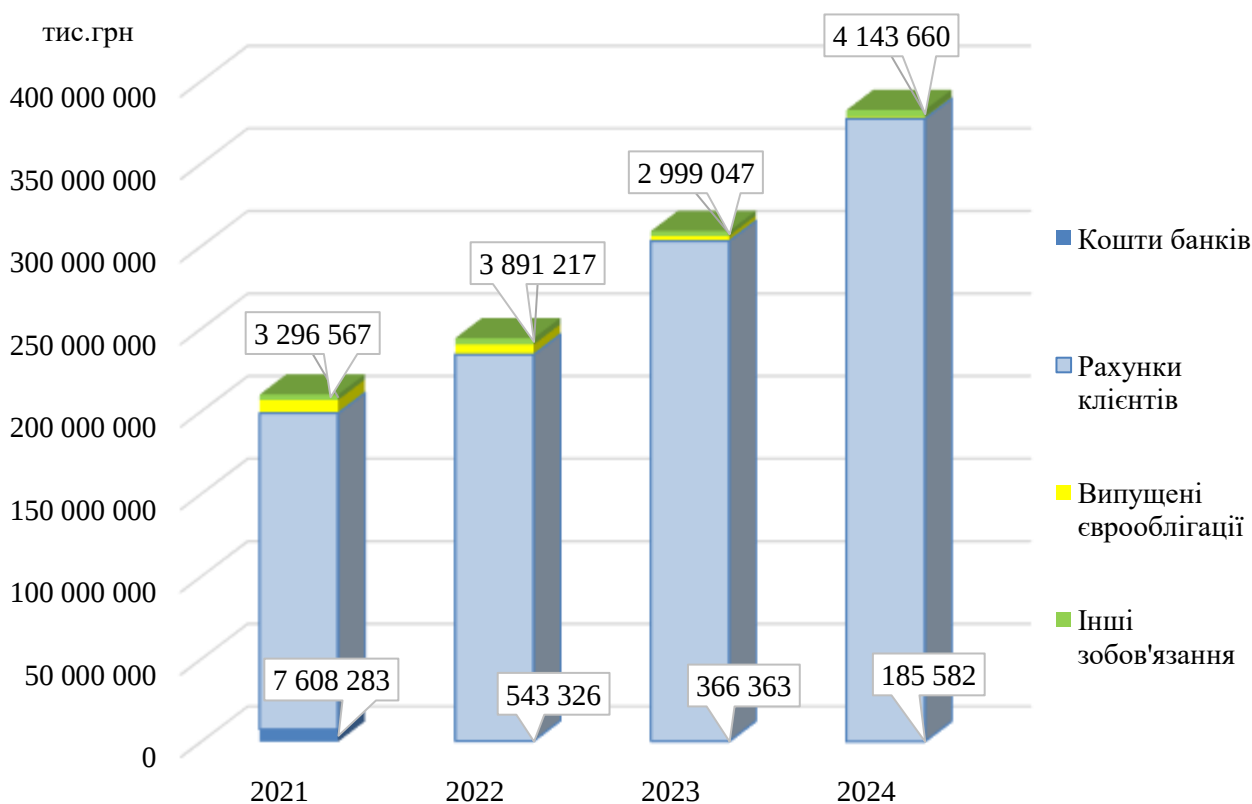

Рис. 2.2. Динаміка зобов'язань АТ «Ощадбанку» в 2021 – 2024 роках, в розрізі найвагоміших складових [21].

Як свідчить динаміка, представлена на рисунку 2.2, а також результати

аналізу, проведеного у підрозділі 2.1 даної роботи, основним джерелом формування зобов'язань банку залишаються кошти клієнтів. Зростання обсягу зобов'язань банківської установи є ознакою розширення її депозитної бази. Це свідчить про те, що навіть в умовах кризових явищ фінансовий сектор зберігає довіру з боку вкладників. Водночас слід зазначити, що значна частина депозитів населення має короткостроковий характер. Детальніше ознайомитися зі структурою строкових вкладів, залучених АТ «Ощадбанк» у період з 2021 по 2024 роки, можна на рисунку 2.3.

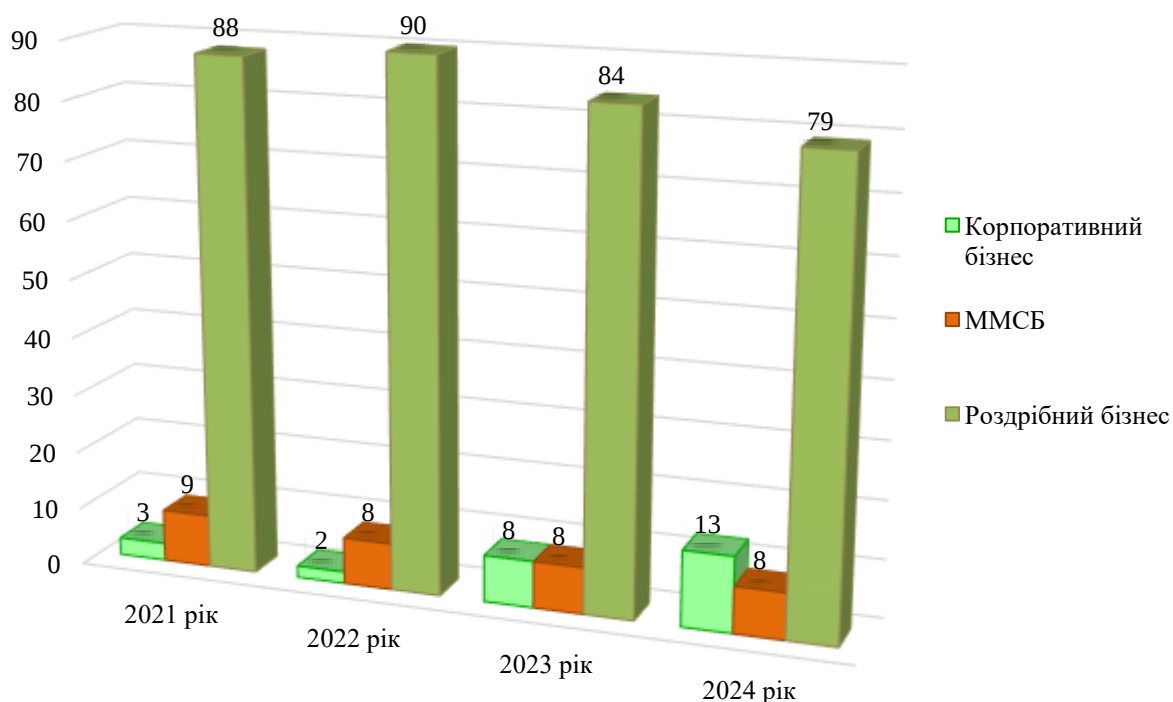

Рис. 2.3. Структура строкових депозитів у 2021– 2024 роках, % [21]

Отже на основі рисунку 2.3, можна дійти висновку, що основним джерелом ресурсів банку залишаються залучені кошти юридичних осіб та фізичних осіб, що є типовим явищем для банківської системи, а в досліджуваному періоді їх частка в загальній структурі зобов'язань Ощадбанку коливалась в діапазоні від 79% до 90%. Попри це, даний банк як більшість інших фінансових установ, продовжує процес трансформації зовнішніх субординованих позик та міжбанківських кредитів у власний капітал з метою відповідності встановленим вимогам щодо докапіталізації. Як наслідок, частка зовнішніх зобов'язань у

структурі банківських ресурсів поступово зменшується, і ймовірно, що дана тенденція збережеться і надалі.

У наведеній таблиці 2.4 представлена структура рахунків клієнтів АТ «Ощадбанк» за секторами економіки протягом 2021 – 2024 років, що входять в депозитний портфель банку.

Таблиця 2.4

Структура рахунків клієнтів АТ «Ощадбанку» за секторами економіки
за 2021-2024 роки [Додаток Г]

млн грн

Показник	Роки				Відхилення		
	2021	2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023
Фізичні особи	123 543	168 637	188 852	211 378	45 094	20 215	22 526
Енергетика	17 507	14 628	15 992	34 281	-2 879	1 364	18 289
Нафтогазова та хімічна промисловість	8 015	1 073	15 040	12 557	-6 942	13 967	-2 483
Торгівля	7 546	8 786	14 907	17 694	1 240	6 121	2 787
Сільське господарство	7 484	7 830	9 798	18 309	346	1 968	8 511
Послуги	4 378	5 481	8 883	13 754	1 103	3 402	4 871
Будівництво та нерухомість	4 215	4 047	6 894	8 390	-168	2 847	1 496
Медіа та зв'язок	3 368	1 794	6 735	5 492	-1 574	4 941	-1 243
Транспорт	2 981	2 494	6 143	16 466	-487	3 649	10 323
Фінансові послуги	2 458	2 631	6 024	8 749	173	3 393	2 725
Машинобудування	1 623	2 426	4 095	8 722	803	1 669	4 627
Органи державного управління	1 132	3 981	3 683	4 983	2 849	-298	1 300
Виробництво промислових та товарів народного споживання	1 261	1 332	2 164	2 434	71	832	270
Гірничодобувна та металургійна промисловість	583	779	1 897	4 422	196	1 118	2 525
Виробництво і переробка харчових продуктів та напоїв	362	1 391	1 537	1 416	1 029	146	-121
Видавнича діяльність	85	70	133	169	-15	63	36
Інша	4 904	6 551	10 158	7 926	1 647	3 607	-2 232
Всього рахунків клієнтів	191 445	233 931	302 935	377 142	42 486	69 004	74 207

Аналіз динаміки сум коштів на рахунках клієнтів банку за 2021–2024 роки свідчить про поступове та стабільне зростання обсягів залучених коштів. Загальна сума коштів на рахунках збільшилася з 191 445 млн грн у 2021 році до 377 142 млн грн у 2024 році, тобто на 185 697 млн грн або майже в 2 рази, що свідчить про посилення позицій банку на ринку, а також зростання довіри клієнтів.

Найвагоміший внесок у загальний приріст традиційно забезпечують фізичні особи, на рахунках яких у 2024 році зосереджено понад 211 млрд грн. Їхній обсяг коштів зріс за період на 87 835 млн грн, що свідчить про активне користування банківськими послугами населенням, зокрема через розвиток онлайн-банкінгу, збільшення доходів або зростання культури заощаджень. Позитивну динаміку також продемонстрували галузі реального сектору економіки, зокрема: у галузі торгівлі відбулось зростання з 5 187 до 15 907 млн грн (+10 720 млн грн), що свідчить про активізацію бізнесу, в машинобудуванні - п'ятикратне зростання (з 1 623 до 8 722 млн грн), що може бути індикатором індустріального розвитку та модернізації підприємств, в нафтогазовій промисловості відбувся приріст на понад 10 000 млн грн, що свідчить про підвищення інвестиційної активності в енергетичних секторах. Фінансові послуги відзначились зростанням коштів — з 2 458 до 8 749 млн грн (+6 291 млн грн), що підтверджує розвиток небанківських фінансових установ, fintech-компаній та платіжних сервісів [40].

Окремо варто відзначити сектор енергетики, де у 2022 році спостерігався спад на 2 879 млн грн, однак у 2024 році відбулося різке зростання на 18 330 млн грн порівняно з 2023 роком, що може бути пов'язано з реформами, державною підтримкою або зростанням цін на енергоносії.

У деяких галузях динаміка була нестабільною. Наприклад, медіа та зв'язок демонстрували зростання до 2023 року, однак у 2024 році зафіксовано зменшення на 1 243 млн грн, що може свідчити про структурні зміни у галузі. Виробництво та переробка харчових продуктів і напоїв також показали зниження в останньому році на 121 млн грн, що потенційно пов'язано з економічним

тиском на малий і середній бізнес або зниженням маржинальності галузі.

Нестійка динаміка спостерігалася й у державному секторі, зокрема органах влади, що може бути пов'язано з бюджетними змінами, перерозподілом коштів або реформами фінансового адміністрування [38].

Загалом результати аналізу свідчать про поступове економічне відновлення після періоду турбулентності, зростання ролі банківського сектору у фінансуванні як населення, так і бізнесу, високу адаптивність банку до змін у фінансовому середовищі та здатність залучати кошти з різних секторів економіки.

У ході аналізу депозитного портфеля АТ «Ощадбанк» за 2021-2024 роки встановлено, що головним джерелом формування ресурсної бази банку виступають залучені кошти клієнтів – як фізичних, так і юридичних осіб.

Протягом досліджуваного періоду спостерігалася стабільне зростання обсягів зобов'язань банку, що свідчить про поступове відновлення довіри вкладників, незважаючи на нестабільну економічну ситуацію, вплив пандемії та повномасштабної війни. Значну частину депозитного портфеля, особливо у 2022–2024 роках, становили залишки на поточних рахунках, що свідчить про перевагу короткострокових форм розміщення коштів населення.

Також у дослідженні було виявлено тенденцію до зменшення обсягів зовнішніх запозичень та кредитів від НБУ, що свідчить про переорієнтацію банку на внутрішні джерела фондування та оптимізацію структури зобов'язань. Одночасно із цим спостерігається зниження ваги субординованого боргу та міжбанківських кредитів у загальній структурі ресурсів [35].

Загалом, результати оцінки депозитного портфеля Ощадбанку демонструють ефективну стратегію адаптації банку до кризових умов, що дозволяє йому утримувати стабільну ресурсну базу та забезпечувати свою ліквідність на належному рівні.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ УКРАЇНИ

3.1. Зарубіжний досвід акумулювання депозитних ресурсів комерційними банками та ефективність депозитних операцій у вітчизняних умовах

У сучасних умовах нестабільного фінансового середовища особливого значення набуває аналіз міжнародного досвіду щодо залучення депозитних ресурсів, оскільки це дозволяє виявити найефективніші моделі та практики, які можуть бути адаптовані до вітчизняних умов. Кожна країна має свою власну систему стимулювання вкладників, зокрема через рівень довіри, інноваційні технології, регулювання та державну підтримку. Тому для наочного порівняння основних підходів до акумулювання депозитів у різних країнах представлено у таблиці 3.1, яка узагальнює ключові стратегії банків та особливості правового регулювання депозитної діяльності.

Таблиця 3.1

Порівняльний аналіз стратегій залучення депозитів [14]

Країна	Основні стратегії залучення депозитів	Особливості регулювання
Сполучені Штати Америки	Динамічні процентні стратегії, індивідуалізовані продукти	Страхування вкладів через FDIC
Німеччина та Австрія	Стабільність, ESG-критерії	Високий рівень державного регуляторного контролю
Скандинавія	Цифровізація, мобільні додатки	Прозорість та довіра до банківської системи
Індія	Маркетингові стратегії, розширення філіальної мережі	Активна участь держави у банківському секторі
Ефіопія	Використання POS-терміналів, цифрові платформи для залучення вкладів	Розвиток фінансової інфраструктури

Отже, порівнявши відомі стратегії залучення депозитів, що зазначені в таблиці 3.1, можна дійти висновку, що в країнах із розвиненою банківською системою комерційні банки застосовують різноманітні стратегії для ефективного залучення депозитних ресурсів. Зокрема, в Сполучених Штатах Америки банки активно використовують диференційовані процентні ставки та індивідуальні депозитні продукти, орієнтовані на різні сегменти клієнтів.

У Німеччині та Австрії банки акцентують увагу на стабільності та відповідальності перед своїми вкладниками, впроваджуючи ESG-критерії (екологічні, соціальні та управлінські стандарти) у власну фінансову політику.

У скандинавських країнах ключову роль відіграє цифровізація банківських послуг та їх надійний захист, зокрема мобільні додатки, що дозволяють клієнтам банку швидко відкривати та керувати депозитами [36].

Варто детальніше розглянути одну із них та спробувати адаптувати її до суворих економічних умов України, до приладу, фінансова система Сполучених Штатів Америки вирізняється гнучкістю, стабільністю та глибокою інтеграцією цифрових технологій. Комерційні банки в США мають потужну інфраструктуру та діють у межах чітко врегульованого середовища, що створює сприятливі умови для розвитку депозитної діяльності [16].

Їй характерні такі риси як гнучкість та персоналізація, оскільки банки США є прихильниками динамічної процентної політики, тобто процентні ставки часто змінюються залежно від ринкових умов, термінів вкладень, його розміру та поведінки потенційних клієнтів. До прикладу можемо розглянути пропозиції трьох найбільших банків США станом на 2024 рік, що зображено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Депозитні пропозиції банків США

Банк	Продукт	Ставка	Строк	Додаткові умови
Chase	High Yield CD	4,50 %	12 міс.	Мінімальна сума 1000\$
Bank of America	Online Savings	3,75 %	—	Щомісячне поповнення від 25\$
Wells Fargo	IRA CD	5,00 %	24 міс.	Використовується для пенсійних цілей

Також, досить популярними закордоном є банки-необанки, тобто ті, що не мають фізичних відділень та пропонують короткострокові та накопичувальні депозити з високою гнучкістю, що в свою чергу приваблює молодь [38].

Значно більше клієнтів також вдається залучити банкам Великої Британії та Японії, оскільки там набувають значного поширення бонусні депозити з кешбеком або балами, які можна зараховувати на депозитні рахунки завдяки безпосередній співпраці банку з ритейлерами. Також з подібних банківських продуктів є – накопичувальні рахунки з автопоповненням, їх особливість полягає в тому, що ці депозити поповнюються автоматично з кожної транзакції (наприклад, заокруглення суми покупки і відправлення різниці на депозит), популярно у США. Варто зауважити, що цей міжнародний досвід був втілений українським банком АТ «Універсал Банк», а саме в проєкті «Монобанк», в якому присутні як і кешбеки від різноманітних партнерів, так і накопичувальні рахунки з автопоповненням на «Банку», подібний досвід вже був у АТ КБ «ПриватБанк» у вигляді «Скарбнички» [4].

В Сінгапурі та Швейцарії особливістю депозитних портфелів банків є мультивалютні депозити, завдяки чому клієнти можуть зберігати свої кошти одразу в декількох валютах, автоматично перемикаючись на вигідніші види заощадження.

У США і Канаді популярні депозити із плаваючою ставкою, яка змінюється в залежності від облікової ставки центробанку (Federal Funds Rate).

Іноземні банки дедалі частіше орієнтуються не лише на прибутковість депозитного продукту, а й на його зручність, соціальну значущість та адаптивність до сучасних фінансових звичок клієнта [17].

Аналіз зарубіжного фінансового ринку засвідчує, що акумулювання депозитних ресурсів у розвинених країнах значною мірою ґрунтується на інноваційних, клієнтоорієнтованих та технологічних банківських підходах. У провідних фінансових системах світу банки активно впроваджують продукти з гнучкими умовами, мультивалютні депозити, онлайн-маркетплейси для

розміщення вкладів, інвестиційні та ESG-депозити, що позитивно впливають на ставлення населення до банківської системи та забезпечують її стійкість, саме так залучають нових клієнтів, зменшують відтік капіталу та підвищують рівень фінансової самостійності.

3.2. Перспективи вдосконалення вкладних операцій банківськими установами України та запровадження нових депозитних послуг

У контексті посилення конкуренції на внутрішньобанківському ринку, зростання вимог клієнтів до зручності та вигідності пропонованих фінансових продуктів, а також нестабільного економічного середовища, вдосконалення механізмів депозитної діяльності вітчизняних комерційних банків набуває ключового значення. Ефективне управління вкладними операціями не лише забезпечує стабільність пасивної бази банку, але й виступає важелем зміцнення довіри з боку вкладників, як населення, так і бізнесу [32].

Сьогодні, в умовах змінної економіки, одним із ключових шляхів розвитку депозитних послуг є впровадження додаткових сервісів для вкладників. Такий підхід сприяє не лише збереженню існуючих клієнтів, а й привабленню нових. Оскільки пропозицій банків за депозитами часто подібні, клієнти обирають саме ті, які пропонують більше супровідних послуг та зручностей [34].

До прикладу, ще 2 роки тому банківська система України зіткнулась з новою для себе проблемою – надлишковою ліквідністю, що є досить нетиповою для національного фінансового середовища. Мова йде про випадок, коли клієнти банків, маючи значні залишки коштів на рахунках, не прагнуть їх розміщувати в депозитах, що ускладнює роботу фінансових установ, оскільки з 11 березня 2023 року Національний банк України ухвалив рішення щодо посилення дії монетарної політики та активізації конкуренції між банками за строкові вклади. Зокрема, було змінено порядок формування обов'язкових резервів, а банки тепер

зобов'язані зберігати 20% від залишку коштів клієнтів на поточних рахунках у власному резервному фонді.

Це стало своєрідним стимулом для банків розробити новий продукт – ультракороткий депозит, строк якого становить 7, 14 або 29 днів, що тимчасово дозволило банкам уникати зобов'язання формувати обов'язковий резерв у розмірі від 20% від залучених коштів, проте в травні 2023 року Національний банк України вніс деякі корективи: тепер обов'язкові банківські резерви не потрібно формувати лише для депозитів, строк яких перевищує 3 місяці, а короткострокові банківські вклади прирівняли до поточних рахунків, для яких діють ті ж самі вимоги [5].

Цей випадок вкотре підтверджує, що діяльність банку повинна бути ліквідною, а сама установа – завжди бути наготові до різких змін та пошуку шляхів уникнення чи мінімізації фінансових втрат в наслідок не зовсім передбачуваних подій.

Проаналізувавши в попередньому підрозділі зарубіжний досвід акумулювання депозитних коштів можна дійти висновку, що банки в Україні мають переважно класичну модель формування депозитного портфелю, тоді як зарубіжні банки активно впроваджують партнерські, цифрові та інвестиційні механізми акумулювання ресурсів.

В Україні банки стикаються з низкою викликів при акумулюванні депозитних ресурсів, зокрема:

- низький рівень довіри до банків після неодноразових фінансових криз;
- нестабільність економічного середовища, висока залежність від інших валют та коливання валютного курсу, що значно посилилось в період воєнного стану та мілітаризації економіки України;
- обмежена цифровізація банківських послуг та їх захищеність у порівнянні з розвиненими країнами, хоча за останні роки зробили чималий ривок в даному напрямку [40].

Всі вищевказані проблеми та їх допустимі рішення зображені для наочного вивчення та простішого сприйняття в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Елементи депозитної діяльності, що потребують адаптації в Україні [4]

Елемент	Проблема в Україні	Рішення
Рівень довіри до банків	Після банкопадів 2014–2016 років довіра досі не відновлена повністю	Створення прозорої системи оцінки надійності банків та посилення ролі Нацбанку
Висока волатильність економіки	Валютні коливання та інфляція знижують привабливість довгострокових депозитів	Впровадження індексованих депозитів або депозитів із захистом від інфляції
Обмежений ринок капіталу	Українські банки мають вузьку базу інвестування залучених коштів	Розвиток внутрішнього інвестування через державні інструменти та державно-приватні партнерства

В зв'язку зі складним економічним становищем, потенційні клієнти банків втрачають довіру до банківської системи, що негативно впливає на сам асортимент депозитних продуктів, тому найкращим варіантом за існуючих економічних умов залишиться впровадження інноваційних інструментів та методів залучення коштів в сукупності з перейняттям зарубіжного досвіду, тому в свою чергу для подолання наслідків даних викликів, українські банки впроваджують міжнародні практики в українські реалії, зокрема:

- онлайн-сервіси для оформлення депозитів та кредитів, відкриття та закриття рахунків, та іншого;
- гнучкі депозитні продукти з різними умовами з особливими вигодами для задоволення різноманітних потреб клієнтів;
- бонусні програми та системи лояльності для клієнтів [3].

В сучасних умовах, коли активно розвиваються цифрові технології та змінюються фінансові звички клієнтів, банки змушені оновлювати свої підходи до роботи з вкладами та вкладниками, щоб відповідати існуючим потребам ринку. Як зображено на рисунку 3.1, зарубіжні банки активно розробляють та впроваджують інноваційні депозитні продукти, які поєднують традиційні

банківські функції з новітніми рішеннями [17].

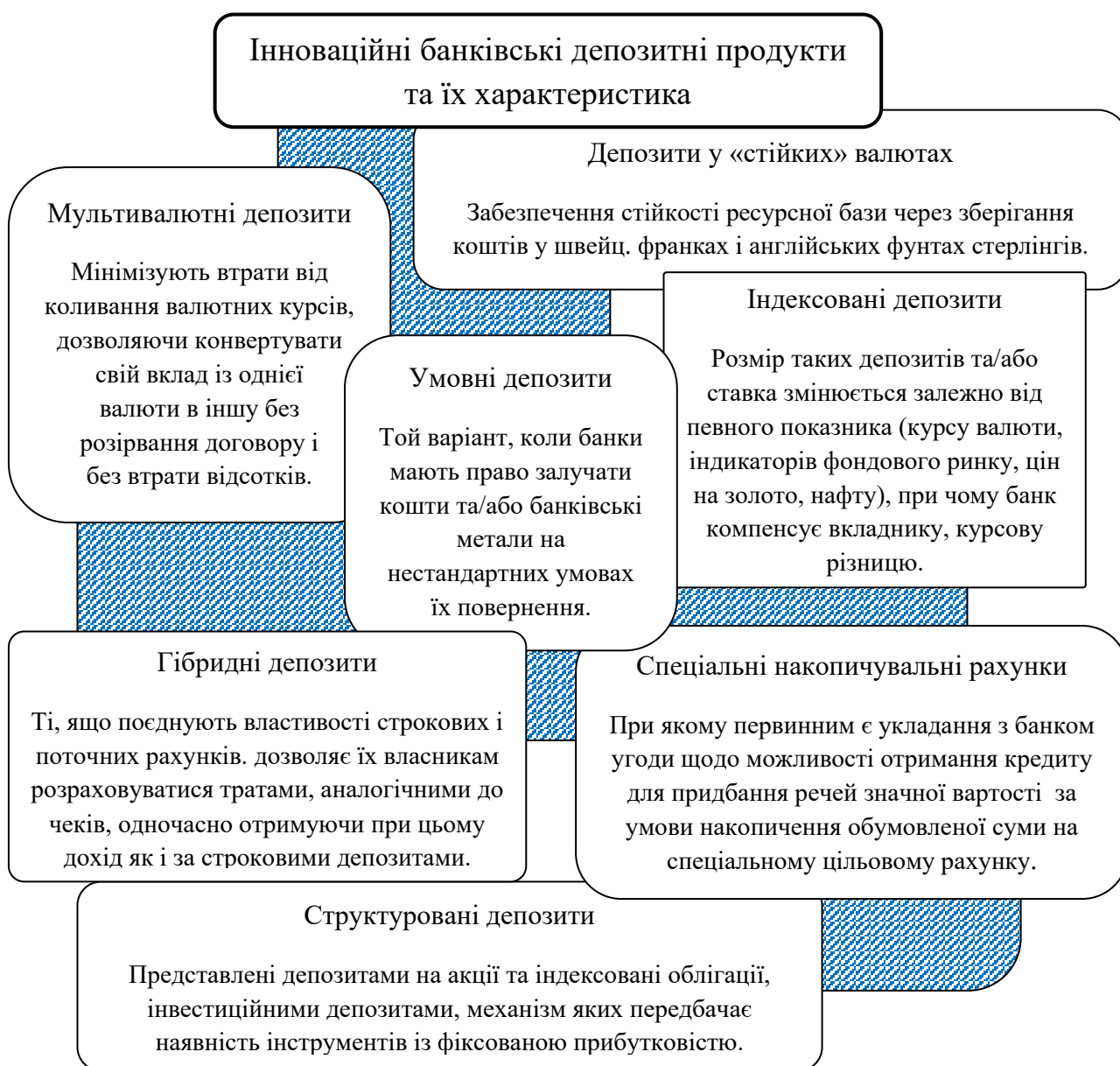

Рис. 3.1. Інноваційні банківські депозитні продукти та їх характеристика.

Подальше вдосконалення депозитної діяльності неможливе без адекватної підтримки збоку державних інституцій, зокрема вдосконалення нормативно-правової бази щодо прозорості умов депозитних договорів, збільшення розміру гарантованої суми за вкладами, створення пільгових режимів для окремих категорій вкладників, таких як пенсіонери та молоді сім'ї, сприяння запуску фінтех-стартапів, що спеціалізуються на «розумних» депозитних продуктах [6].

Основними рекомендаціями щодо покращення залучення депозитних

ресурсів та подолання існуючих проблем з ними є наступні:

- підвищення довіри до банківської системи через прозорість та ефективне регулювання;
- розвиток більшої кількості цифрових банківських послуг для зручності клієнтів, а також збільшення їх різноманіття;
- впровадження інноваційних депозитних продуктів, орієнтованих на потреби різних сегментів населення;
- підвищення фінансової грамотності населення для кращого розуміння пропозиції банківських продуктів та їх переваг [19].

В умовах українських реалій та економічного становища, хоча спостерігається поступове впровадження окремих сучасних банківських рішень, все ще переважає класична депозитна модель, орієнтована переважно на строкові вклади з фіксованою ставкою. Саме тому, для підвищення ефективності депозитних операцій банкам України варто посилити цифровізаційні процеси у власній діяльності, розвиватись у напрямку співробітництва з фінтех-компаніями, пропонувати клієнтам більш гнучкі та інноваційні депозитні продукти, враховуючи приклади кращих практик. Такі заходи здатні забезпечити зміцнення ресурсної бази банків, але й підвищити їхню конкурентоздатність на міжнародній фінансовій арені.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження депозитної діяльності банків України, зокрема ПАТ «Державний ощадний банк України», було проаналізовано правові, теоретичні та економічні аспекти формування депозитного портфеля, його структури, динаміки та ефективності функціонування у складних соціально-економічних умовах, включаючи період воєнного стану. За результатами дослідження сформульовано такі ключові висновки, що подаються.

Теоретико-методологічні засади депозитної діяльності банків свідчать, що депозити залишаються основним джерелом ресурсної бази банківської системи. Вони забезпечують ліквідність, кредитоспроможність та стабільність діяльності банківських установ. Депозитні операції класифікуються за строками, умовами розміщення та видами клієнтів. Законодавча база в Україні встановлює основи регулювання депозитного ринку, включаючи гарантування вкладів та управління ризиками банків.

Правове регулювання депозитної діяльності визначається низкою нормативно-правових актів, серед яких – Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», а також регуляторні акти НБУ. Потреба у вдосконаленні механізмів правового захисту вкладників особливо актуалізується в умовах війни та кризових ситуацій [22].

Дослідження діяльності АТ «Ощадбанк» у 2021–2024 роках виявило позитивну динаміку нарощування депозитної бази, незважаючи на зовнішні виклики. Основні тенденції включають: зростання загальної суми коштів на рахунках клієнтів з 191 452 млн грн у 2021 році до 377 142 млн грн у 2024 році, стабільне збільшення коштів фізичних осіб, що свідчить про збереження довіри населення та активне використання онлайн-банкінгу, зростання залишків на поточних рахунках порівняно зі строковими вкладками, що типово для періодів економічної нестабільності, провідна роль коштів клієнтів у структурі зобов'язань банку (до 90%), що є звичним явищем банківської практики,

скорочення частки міжбанківських позик та зовнішніх зобов'язань, що свідчить про зменшення залежності банку від зовнішнього фінансування.

Аналіз структури рахунків клієнтів АТ «Ощадбанк» за секторами економіки за 2021–2024 роки підтвердив стабільне зростання обсягів коштів. Найбільший внесок у приріст депозитів забезпечили фізичні особи (211 млрд грн у 2024 році), а також представники торгівлі, енергетики, машинобудування, нафтогазової та хімічної галузей. Це свідчить про поступове економічне відновлення, підвищення інвестиційної активності та розширення довіри до банківського сектору.

Сектор енергетики демонстрував різноспрямовану динаміку: спад у 2022 році та стрімке зростання у 2024-му. У галузі фінансових послуг також спостерігалось зростання, що підтверджує активізацію fintech-компаній. Водночас, у секторах медіа, зв'язку та харчової промисловості у 2024 році зафіксовані зниження обсягів коштів, що може бути наслідком змін у ринковому середовищі або зменшення прибутковості бізнесу.

В умовах воєнного стану банківська система України зіткнулася з серйозними викликами: підвищеними ризиками ліквідності, змінами у валютному та процентному середовищі, необхідністю оперативного реагування на динамічні зміни попиту на банківські продукти. Проте, попри це, банки продовжували накопичувати кошти клієнтів та адаптувати бізнес-моделі до нових реалій.

Банківський сектор продемонстрував гнучкість та інноваційність у відповідь на виклики: активізувалося використання цифрових сервісів, удосконалився клієнтський досвід, розширено спектр депозитних продуктів. Значну роль у збереженні стабільності відіграли державна підтримка та довіра вкладників. Протягом досліджуваного періоду банк досяг значного прогресу, особливо в напрямі цифрової трансформації. Активно розвиваються інтернет-послуги та мобільний банкінг, зокрема сервіс «Ощад 24/7», кількість користувачів якого перевищує 5 млн осіб, тільки за 2023 рік ця цифра збільшилась на 1 млн. На сьогодні лише 10,5% транзакцій здійснюються через

каси у відділеннях банку, тоді як переважна більшість операцій виконується через банкомати, термінали та онлайн платформу «Ощад 24/7» [21].

Подальший розвиток депозитного ринку України потребує:

- підвищення фінансової грамотності населення;
- стимулювання довгострокових форм заощаджень;
- удосконалення механізмів гарантування вкладів;
- забезпечення макроекономічної стабільності та прозорості банківського

нагляду.

Таким чином, результати дослідження підтверджують важливу роль депозитної діяльності у забезпеченні стабільності банківської системи України. Досвід АТ «Ощадбанк» свідчить, що навіть в умовах турбулентності за умови ефективного управління банк може не лише зберегти, а й примножити свою ресурсну базу. Запропоновані рекомендації можуть слугувати основою для підвищення ефективності депозитної політики як на рівні окремих банків, так і в масштабах держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аврамчук Л., Моргун А. Необхідність ефективного управління депозитним портфелем банківських установ України. InterConf. 2021. С. 148–156. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.7-8.04.2021.013> (дата звернення: 01.05.2025).
2. Базарний Л. В. Вартість власного капіталу в банківському секторі України. Актуальні проблеми економіки. 2011. № 9 (123). С. 232–237.
3. Василенко Д. В. Банківські установи у розвитку інтеграційних процесів на інвестиційному ринку України. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. 2014. Вип. 26. С. 240–254 (дата звернення: 01.05.2025).
4. Возняковська К. Банківські установи в умовах коронакризи. Scientific practice: modern and classical research methods. 2021. URL: <https://doi.org/10.36074/logos-26.02.2021.v1.26> (дата звернення: 01.05.2025).
5. Волошин М. І. Моделювання грошових потоків та ціноутворення на банківські депозити : автореф. дис. канд. екон. наук. Київ, 2015. 20 с.
6. Горбова Х. В., Фаринович І. В. Тенденції розвитку кредитної діяльності АТ "Ощадбанк" в умовах надзвичайних (форсмажорних) обставин. Науковий вісник НЛТУ України. 2022. Т. 32, № 5.
7. Депозитна політика банку / О. В. Глущенко та ін. Agrosvit. 2023. № 24. С. 42–48. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.24.42> (дата звернення: 04.05.2025).
8. Економічна правда. Ультракороткі депозити: чому банки запровадили такий інструмент, а НБУ його прикриває. 2023. URL:

<https://www.epravda.com.ua/publications/2023/03/29/698558/> (дата звернення: 03.05.2025).

9. Звіти по державних банках. Міністерство Фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk/zviti-po-derzhavnih-bankah-fin> (дата звернення: 03.05.2025).

10. Кирста І. Г. Управління депозитним портфелем комерційного банку на прикладі ПАТ «Укресімбанк» : thesis. 2016. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/6296> (дата звернення: 02.05.2025).

11. Коваль Я. Банківські інновації як необхідність ефективного функціонування державного механізму. ЛОГОС. мистецтво наукової думки. 2019. № 6. С. 15–20. URL: <https://doi.org/10.36074/2617-7064.06.00.003> (дата звернення: 05.05.2025).

12. Колодяжна Т., Бакуменко Т. Економічна сутність та класифікація депозитних операцій комерційних банків. Гроші, фінанси і кредит. 2018. № 22.

13. Копилова О., Пічугіна Ю., Залецька І. Банківські ризики під час воєнного стану в Україні. Актуальні питання у сучасній науці. 2023. № 3(9). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-3\(9\)-39-49](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-3(9)-39-49) (дата звернення: 08.05.2025).

14. Косова Т. Д., Журавель О. А. Реформування фонду гарантування вкладів у системі управління депозитним портфелем комерційного банку : thesis. 2021. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/54675> (дата звернення: 07.05.2025).

15. Кошонько О. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах. Економіка і суспільство. 2020. № 3.

16. Криховецька З., Кохан І. Проблеми та шляхи вдосконалення формування фінансових ресурсів банків. Економіка та суспільство. 2022. № 39. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-10> (дата звернення: 02.05.2025).

17. Макаренко Ю. П., Хацько В. В. Оцінка управління депозитним портфелем комерційного банку на прикладі ат "отп банк". Журнал Інвестиції: практика та досвід науково-фахове видання України з питань економіки та державного управління. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2021/8.pdf (дата звернення: 06.05.2025).

18. Міністерство фінансів України. Фінансовий портал. URL: <https://minfin.com.ua/> (дата звернення: 04.04.2025).

19. Національний банк України. Національний банк вживає подальших заходів для посилення монетарної трансмісії та стимулювання конкуренції банків за строкові кошти вкладників. 2023. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vjivaye-podalshih-zahodiv-dlya-posilennya-monetarnoyi-transmisiyi-ta-stimulyuvannya-konkurenciyi-bankiv-za-strokovy-koshti-vkladnikov> (дата звернення: 30.03.2025).

20. Носаль М. О. Управління депозитними ресурсами банку : thesis. 2020. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12359> (дата звернення: 13.04.2025).

21. Ощадбанк. Офіційний сайт АТ Ощадбанк. URL: <https://www.oschadbank.ua/about> (дата звернення: 12.03.2025).

22. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III : станом на 27 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 13.04.2025).

23. Про внесення змін до деяких законів України з метою подолання негативних наслідків фінансової кризи : Закон України від 23.06.2009 р. № 1533-VI : станом на 7 лют. 2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-17#Text> (дата звернення: 22.04.2025).

24. Про внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України : Постанова Нац. банку України від 14.07.2022 р.

№ 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0144500-22#Text> (дата звернення: 11.04.2025).

25. Про затвердження Змін до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : Постанова Нац. банку України від 19.04.2021 р. № 32. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0032500-21#Text> (дата звернення: 13.04.2025).

26. Про затвердження Положення про ліцензування банків : Постанова Нац. банку України від 22.12.2018 р. № 149 : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0149500-18#Text> (дата звернення: 04.05.2025).

27. Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій : Постанова Нац. банку України від 03.12.2003 р. № 516 : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03#Text> (дата звернення: 11.03.2025).

28. Про заходи, спрямовані на сприяння капіталізації та реструктуризації банків : Закон України від 28.12.2014 р. № 78-VIII : станом на 1 січ. 2017 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/78-19#Text> (дата звернення: 01.05.2025).

29. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV : станом на 19 квіт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 01.05.2025).

30. Реверчук С., Творидло О. Банківські доходи в умовах формування цифрової економіки України. InterConf. 2022. № 14(113). С. 121–145. URL: <https://doi.org/10.51582/interconf.19-20.06.2022.012> (дата звернення: 05.04.2025).

31. Худолій Ю. С. Проблеми забезпечення та напрями підвищення фінансової стійкості банків в Україні. Економіка і регіон. 2015. № 6 (55), груд. С. 77–81.

32. Черкашина К. Ф. Аналіз прибутковості банків в Україні та шляхи її підвищення як напрямок антикризової політики. Інноваційна економіка. 2016. № 1/2 (61). С. 212–217.
33. О.Чуб. Банківські кризи: теоретичні та прикладні аспекти. Вісник національного банку України. 2010. №3(169). с.22-27.
34. Шмігельська З. Банківські інновації: суть, необхідність і розвиток. Вісник національного банку України. 2014. № 2 (216). С. 34–41.
35. Krykhovetska Z. M. Роль та особливості діяльності банків на ринку цінних паперів. The actual problems of regional economy development. 2021. Т. 1, № 17. С. 215–232. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.1.17.215-232> (дата звернення: 14.04.2025).
36. Mulyk T. Analysis of bank deposit operations: condition, problems and improvements. Modern economics. 2021. Т. 28, № 1. С. 75–84. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.v28\(2021\)-11](https://doi.org/10.31521/modecon.v28(2021)-11) (дата звернення: 12.04.2025).
37. Panchenko O., Masliuk O., Horylenko A. Банківські ризики як об'єкт страхування в сучасних умовах. Problems and prospects of economic and management. 2020. № 4(24). С. 146–154. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-4\(24\)-146-154](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2020-4(24)-146-154) (дата звернення: 24.05.2025).
38. Prytsiuk L. The influence of the nbu key policy rate on bank deposits during the war. Innovation and sustainability. 2022. С. 46–53. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.46.53> (дата звернення: 29.04.2025).
39. Prytsiuk L. The influence of the nbu key policy rate on bank deposits during the war. Innovation and sustainability. 2022. Р. 46–53. URL: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.4.46.53> (date of access: 24.04.2025).

40. Volkova N., Vinhora D. Problem credit debt of ukrainian banks: current status and ways to overcome it. *Modern economics*. 2020. Vol. 23, no. 1. P. 37–43. URL: [https://doi.org/10.31521/modecon.v23\(2020\)-06](https://doi.org/10.31521/modecon.v23(2020)-06) (date of access: 23.04.2025).

**НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК
УКРАЇНИ**

БАНКІВСЬКА ЛІЦЕНЗІЯ

№ 148 від " 05 " жовтня 20 11 р.

ВИДАНА публічному акціонерному
(повна та скорочена назва банку)
товариству

"Державний ощадний банк України"
(АТ "Ощадбанк")

УНЕСЕНОМУ ДО ДЕРЖАВНОГО РЕЄСТРУ БАНКІВ
" 31 " грудня 1991 р. ЗА НОМЕРОМ 4,

НА ПРАВО НАДАННЯ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ*,
ВИЗНАЧЕНИХ ЧАСТИНОЮ ТРЕТЬОЮ СТАТТІ 47
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
"ПРО БАНКИ І БАНКІВСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ"

ЗАСТУПНИК ГОЛОВИ І. В. Соркін

* Банківські послуги, які є валютними операціями, надаються на підставі генеральної ліцензії Національного банку України на здійснення валютних операцій.

00008

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2021 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року (перераховано*)	1 січня 2020 року (перераховано*)
Активи				
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	19 001 319	26 553 199	56 803 112
Кошти в банках		—	—	40 681
Кредити, надані клієнтам	12	74 754 086	63 226 077	65 168 344
Інвестиції	13	128 686 039	130 251 541	113 616 183
Інвестиційна нерухомість	14	633 099	633 526	809 070
Основні засоби	15	6 947 115	7 913 375	8 553 607
Нематеріальні активи	15	2 049 509	1 812 070	1 394 495
Передплата з податку на прибуток		417 175	275 237	270 256
Інші фінансові активи	16	468 886	476 602	265 409
Інші нефінансові активи	16	2 014 206	2 458 270	2 223 588
Всього активів		234 971 434	233 599 897	249 144 745
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Зобов'язання:				
Кошти банків	17	7 608 283	5 823 982	58 040
Рахунки клієнтів	18	191 452 639	186 165 452	202 142 934
Випущені єврооблігації	19	7 908 096	11 744 616	18 303 877
Інші залозичені кошти	20	2 818 312	4 452 649	4 430 083
Забезпечення	21	829 107	634 094	526 697
Інші фінансові зобов'язання	21	534 499	512 606	562 740
Інші нефінансові зобов'язання	21	880 297	802 298	717 668
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	173 704	233 833	369 794
Субординований борг	22	878 960	1 276 240	2 462 640
Всього зобов'язань		213 083 897	211 645 770	229 574 473
Власний капітал:				
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 564 504	1 572 968	1 817 194
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		146 089	429 062	639 249
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		544 219	546 998	378 956
Кумулятивна сума курсових різниць		1 469	1 583	1 061
Непокритий збиток		(30 106 919)	(30 334 988)	(33 004 661)
Всього власного капіталу, що відноситься до акціонера Банку		21 874 342	21 940 603	19 556 779
Неконтрольована частка участі		13 195	13 524	13 493
Всього власного капіталу		21 887 537	21 954 127	19 570 272
Всього зобов'язань і власного капіталу		234 971 434	233 599 897	249 144 745

* Ці дані, якщо показані тут, не відповідають фінансовій звітності за 2020 рік і відображають здійснені перекласифікації, для Примітки 3.

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління
1 серпня 2022 року

Г.С. Костенко
Головний бухгалтер
1 серпня 2022 року

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2023 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	65 850 018	28 376 712
Кредити, надані клієнтам	12	89 109 019	83 215 595
Інвестиції	13	173 447 680	143 398 851
Інвестиційна нерухомість	14	542 598	626 789
Передплата з податку на прибуток		62 772	470 943
Відстрочені активи з податку на прибуток	9	865 374	-
Основні засоби	15	10 208 797	6 521 344
Нематеріальні активи	15	2 465 154	2 106 476
Інші фінансові активи	16	746 511	1 319 773
Інші нефінансові активи	16	3 237 800	3 237 587
Всього активів		346 535 723	269 274 070
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	17	366 363	543 326
Рахунки клієнтів	18	302 944 010	233 940 309
Забезпечення	21	939 501	1 179 977
Інші фінансові зобов'язання	21	608 667	606 965
Інші нефінансові зобов'язання	21	1 450 879	1 289 951
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток		2 953 486	49
Інші запозичені кошти	20	5 361 909	2 676 153
Випущені єврооблігації	19	2 935 584	6 041 534
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	-	97 833
Субординований борг	22	250 816	716 442
Всього зобов'язань		317 811 215	247 092 539
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 985 382	1 473 482
Резерв переоцінки за фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		9 730	60 894
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		880 862	684 601
Кумулятивна сума курсових різниць		2 701	2 537
Непокритий збиток		(23 891 423)	(29 777 746)
Неконтрольована частка участі		12 276	12 783
Всього власного капіталу		28 724 508	22 181 531
Всього зобов'язань та власного капіталу		346 535 723	269 274 070

Від імені Правління:

С.В. Наумов
Голова Правління

16 квітня 2024 року

М.С. Демкович
В.о. головного бухгалтера

16 квітня 2024 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Заднепровський К.Г., 537-47-84

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ДЕРЖАВНИЙ ОЩАДНИЙ БАНК УКРАЇНИ»

КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН
СТАНOM НА 31 ГРУДНЯ 2024 РОКУ
(у тисячах гривень)

	Примітки	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
Активи			
Грошові кошти та їх еквіваленти	11	68 331 662	65 850 018
Кредити, надані клієнтам	12	111 082 518	89 109 019
Інвестиції в цінні папери	13	227 657 969	173 447 680
Інвестиційна нерухомість	14	559 117	542 598
Передплата з податку на прибуток		392	62 772
Відстрочені активи з податку на прибуток	9	–	865 374
Основні засоби	15	11 368 683	10 208 797
Нематеріальні активи	15	3 171 556	2 465 154
Інші фінансові активи	16	591 704	746 511
Інші нефінансові активи	16	5 825 332	3 237 800
Всього активів		428 588 933	346 535 723
Зобов'язання та власний капітал			
Зобов'язання:			
Кошти банків	17	185 582	366 363
Рахунки клієнтів	18	377 148 649	302 944 010
Забезпечення	21	1 284 526	939 501
Інші фінансові зобов'язання	21	566 741	608 667
Інші нефінансові зобов'язання	21	2 292 393	1 450 879
Кредиторська заборгованість за податком на прибуток		2 131 315	2 953 486
Інші запозичені кошти	20	8 909 747	5 361 909
Випущені єврооблігації	19	1 080 646	2 935 584
Відстрочені зобов'язання з податку на прибуток	9	362 737	–
Субординований борг	22	–	250 816
Всього зобов'язань		393 962 336	317 811 215
Власний капітал:			
Акціонерний капітал	23	49 724 980	49 724 980
Резерв переоцінки будівель		1 871 339	1 985 382
Резерв переоцінки за борговими фінансовими активами, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		–	9 730
Резерв переоцінки інвестицій в інструменти капіталу, що оцінюються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		309 166	880 862
Кумулятивна сума курсових різниць		3 168	2 701
Непокритий збиток		(17 294 223)	(23 891 423)
Всього капіталу, що відноситься до акціонера Банку		34 614 430	28 712 232
Неконтрольована частка участі		12 167	12 276
Всього власного капіталу		34 626 597	28 724 508
Всього зобов'язань та власного капіталу		428 588 933	346 535 723

Від імені Правління:

Сергій НАУМОВ
Голова Правління

07 квітня 2025 року

Марія ДЕМОКОВИЧ
Головний бухгалтер

07 квітня 2025 року

Виконавці: Рибалка О.В., 537-47-75, Шоха О.І., 247-86-19

17. КОШТИ БАНКІВ

Кошти банків представлені таким чином:

	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року
Кредити, отримані від Національного банку України	7 248 487	5 499 287
Кореспондентські рахунки інших банків	359 046	324 695
Зобов'язання перед іншими банками	750	–
Всього коштів банків	7 608 283	5 823 982

Кредити, отримані від Національного банку України, були отримані в рамках генерального кредитного договору, який забезпечено державними цінними паперами (Примітка 13).

18. РАХУНКИ КЛІЄНТІВ

Рахунки клієнтів включають:

	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року
Строкові депозити:		
Залишки на строкових депозитах від клієнтів	75 333 748	99 431 692
Залишки на інших депозитах від клієнтів	2 246 985	2 332 576
Рахунки до запитання:		
Залишки на поточних рахунках від клієнтів	113 665 633	82 519 867
Залишки на депозитах до запитання від клієнтів	206 273	1 881 317
Всього рахунків клієнтів	191 452 639	186 165 452

Залишки на інших депозитах від клієнтів включають залишки депозитів клієнтів, за якими сплив термін дії договору та за якими клієнти не зверталися протягом трьох або більше років.

Продовження додатку В

17. КОШТИ БАНКІВ

Кошти банків представлені таким чином:

	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Кореспондентські рахунки інших банків	366 363	543 326
Всього коштів банків	366 363	543 326

18. РАХУНКИ КЛІЄНТІВ

Рахунки клієнтів включають:

	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Строкові депозити:		
Залишки на строкових депозитах від клієнтів	99 372 104	78 928 950
Залишки на інших депозитах від клієнтів	2 563 878	2 507 162
Рахунки до запитання:		
Залишки на поточних рахунках від клієнтів	198 755 336	150 677 669
Залишки на депозитах до запитання від клієнтів	2 252 692	1 826 528
Всього рахунків клієнтів	302 944 010	233 940 309

Залишки на інших депозитах від клієнтів включають залишки депозитів клієнтів, за якими сплив термін дії договору та за якими клієнти не зверталися протягом трьох або більше років.

Станом на 31 грудня 2023 року загальний залишок по рахунках десяти найбільших клієнтів складав 37 140 902 тис. грн., що становить 12% (31 грудня 2022 року: 15 463 883 тис. грн., що становить 7%). Станом на 31 грудня 2023 року загальний залишок по рахунках одного найбільшого клієнта становив 5% від загальної суми рахунків клієнтів (31 грудня 2022 року: 1%).

Продовження додатку В

17. КОШТИ БАНКІВ

Кошти банків представлені таким чином:

	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
Кореспондентські рахунки інших банків	185 582	366 363
Всього коштів банків	185 582	366 363

18. РАХУНКИ КЛІЄНТІВ

Рахунки клієнтів включають:

	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
Строкові депозити:		
Залишки на строкових депозитах від клієнтів	113 371 591	99 372 104
Залишки на інших депозитах від клієнтів	2 709 860	2 563 878
Рахунки до запитання:		
Залишки на поточних рахунках від клієнтів	258 158 979	198 755 336
Залишки на депозитах до запитання від клієнтів	2 908 219	2 252 692
Всього рахунків клієнтів	377 148 649	302 944 010

Залишки на інших депозитах від клієнтів включають залишки депозитів клієнтів, за якими сплив термін дії договору та за якими клієнти не зверталися протягом трьох або більше років.

Станом на 31 грудня 2024 року загальний залишок по рахунках десяти найбільших клієнтів складав 59 580 553 тис. грн., що становить 16% від загальної суми рахунків клієнтів (31 грудня 2023 року: 37 140 902 тис. грн., що становить 12%).

Станом на 31 грудня 2024 року загальний залишок по рахунках одного найбільшого клієнта становив 3% від загальної суми рахунків клієнтів (31 грудня 2023 року: 5%).

Додаток Г

	31 грудня 2021 року	31 грудня 2020 року
Аналіз за секторами економіки		
Фізичні особи	123 543 068	125 359 459
Енергетика	17 507 610	9 258 827
Нафтогазова та хімічна промисловість	8 015 114	6 765 739
Торівля	7 546 691	7 221 800
Сільське господарство	7 484 151	7 625 900
Послуги	4 378 885	4 107 834
Будівництво та нерухомість	4 215 148	3 444 363
Медіа та зв'язок	3 368 299	3 070 056
Транспорт	2 981 456	4 873 077
Фінансові послуги	2 458 217	3 862 736
Машинобудування	1 623 620	1 579 524
Виробництво промислових та товарів народного споживання	1 132 999	1 273 724
Органи державного управління та місцевого самоврядування	1 261 491	1 363 447
Гірничодобувна та металургійна промисловість	583 837	560 623
Виробництво і переробка харчових продуктів та напоїв	362 429	849 502
Видавнича діяльність	85 311	109 445
Інші	4 904 313	4 839 396
Всього рахунків клієнтів	191 452 639	186 165 452

Станом на 31 грудня 2021 року до складу рахунків клієнтів входять депозити у сумі 554 160 тис. грн. (31 грудня 2020 року: 54 190 тис. грн.), що утримуються в якості забезпечення зобов'язань за виданими гарантіями та іншими зобов'язаннями (Примітка 24).

У 2021 року Група припинила визнання зобов'язань за рахунками клієнтів Кримського республіканського управління у сумі 22 219 тис. грн., діяльність якого було припинено у 2014 році внаслідок анексії Криму, через відсутність даних для ідентифікації клієнтів. Одночасно, Банк визнав забезпечення для покриття можливих виплат за вказаними зобов'язаннями у повному обсязі. Забезпечення створено для покриття виплат по зобов'язаннях за рахунками клієнтів Кримського республіканського управління у разі отримання всієї інформації для ідентифікації клієнта, як того вимагає чинне законодавство України (Примітка 21).

Продовження додатку Г

	31 грудня 2023 року	31 грудня 2022 року
Аналіз за секторами економіки		
Фізичні особи	188 852 202	168 637 281
Енергетика	15 992 561	14 628 762
Нафтогазова та хімічна промисловість	15 040 163	1 073 826
Торівля	14 907 078	8 786 690
Сільське господарство	9 798 926	7 830 821
Послуги	8 883 024	5 481 932
Будівництво та нерухомість	6 894 704	4 047 533
Медіа та зв'язок	6 735 517	1 794 974
Транспорт	6 143 959	2 494 109
Фінансові послуги	6 024 665	2 631 779
Машинобудування	4 095 573	2 426 258
Органи державного управління та місцевого самоврядування	3 683 279	3 981 625
Виробництво промислових та товарів народного споживання	2 164 692	1 332 156
Гірничодобувна та металургійна промисловість	1 897 936	779 598
Виробництво і переробка харчових продуктів та напоїв	1 537 451	1 391 742
Видавнича діяльність	133 946	70 144
Інші	10 158 334	6 551 079
Всього рахунків клієнтів	302 944 010	233 940 309

Станом на 31 грудня 2023 року до складу рахунків клієнтів входять депозити у сумі 412 919 тис. грн. (31 грудня 2022 року: 42 181 тис. грн.), що утримуються в якості забезпечення зобов'язань за виданими гарантіями та іншими зобов'язаннями (Примітка 24).

Через відсутність даних для ідентифікації клієнтів Група припинила визнання зобов'язань за рахунками клієнтів та одночасно визнала забезпечення для покриття можливих виплат за вказаними зобов'язаннями у повному обсязі. Забезпечення створено для покриття виплат по зобов'язаннях за рахунками клієнтів у разі отримання всієї інформації для ідентифікації клієнта, як того вимагає чинне законодавство України. Станом на 31 грудня 2023 року сума забезпечення під зобов'язання перед клієнтами складала 280 848 тис. грн. (31 грудня 2022 року: 271 909 тис. грн.) (Примітка 21).

Продовження додатку Г

	31 грудня 2024 року	31 грудня 2023 року
Аналіз за секторами економіки		
Фізичні особи	211 378 031	188 852 202
Енергетика	34 281 106	15 992 561
Сільське господарство	18 309 862	9 798 926
Торгівля	17 694 607	14 907 078
Транспорт	16 466 123	6 143 959
Послуги	13 754 483	8 883 024
Нафтогазова та хімічна промисловість	12 557 802	15 040 163
Фінансові послуги	8 749 464	6 024 665
Машинобудування	8 722 119	4 095 573
Будівництво та нерухомість	8 390 119	6 894 704
Медіа та зв'язок	5 492 556	6 735 517
Органи державного управління та місцевого самоврядування	4 983 136	3 683 279
Гірничодобувна та металургійна промисловість	4 422 486	1 897 936
Виробництво промислових та товарів народного споживання	2 434 187	2 164 692
Виробництво і переробка харчових продуктів та напоїв	1 416 621	1 537 451
Видавнича діяльність	169 035	133 946
Інші	7 926 912	10 158 334
Всього рахунків клієнтів	377 148 649	302 944 010